Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 17 (1209) ГОД XXIV БЕЛАСТОК 29 КРАСАВІКА 1979 г. ЦАНА 1 зл.

Селянін. *Фота В. Волкава.*

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

БЕЗ СТОМЫ

— Калі сказаць, што мая вёска Погіры, што на Слонімшчыне, жывілася і дыхала камуністычнымі ідэямі, гэта будзе чысцейшай праўдай. Душой вёскі былі ячэйкі Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі і Камуністычнага саюза моладзі Заходняй Беларусі. А нашым духоўным правадыром быў не хто іншы, як сам Ігнат Дварчанін — погіравец, любімец усяго нашага сяла. І гэта мы за парадай Дварчаніна заснавалі ў сяле нелегальную народную беларускую школку, на занятках вывучалі родную мову, творы беларускіх пісьменнікаў, спявалі беларускія рэвалюцыйныя песні. Праўда, праз некалькі тыдняў паліцыя школку разагнала, а гаспадыню тае хаты, дзе адбываліся заняткі, абклала вялікім штрафам, але ўсё ж мы з тых заняткаў вынеслі шмат каштоўнага. Ставілі мы многа беларускіх п'ес, і якраз у хаце Дварчаніна! Чаго толькі мы не прадстаўлялі! І „Боты“, і „Доктар і лекі“, і „Мікітаў лапаць“, і „Збянтэжаны Саўка“, ды ўсяго і не прыпомніш.

Так, тое, што ўспамінае **Пятро Іосіфавіч Варабей** — гэта жывыя вобразы настойлівага змагання працоўных Заходняй Беларусі з санацыйным прыгнётам. Да актыўнага ўдзелу ў гэтай барацьбе яго прывяло само жыццё. Ён нарадзіўся сіратою, у некалькі тыдняў пасля смерці бацькі ў 1914 г., які загінуў на фронце Першай сусветнай вайны недзе пад Коўнам. Калі Пятру было два гады, на сухоты памерла маці. І пайшоў ён бяздольнай сцяжынкай круглага сіроцтва ад цёткі да дзядзькі, ад дзядзькі да дзеда. І таму кожнае шчырае слова пра людское шчасцейка знаходзіла ў яго сэрцы прытулак. А пасеяць гэтае залатое зерне было каму.

Дзеда ў адной з рабочых дэманстрацый у Петраградзе так знявечылі казакі, што і на той свет пайшоў ён калекам. Дзядзька хадзіў у паходах славутай Конарміі Будзённага, цётка працавала на вядомым сваёй рэвалюцыйнасцю петраградскім Пуцілаўскім заводзе, слухала і бачыла Леніна, удзельнічала ў дэманстрацыях. І яны не шкадавалі часу і не скупілі стараннясў, каб перадаць свае ўражанні і запаветныя думы маладым.

Ужо 14-гадовым хлопчыкам, толькі што закончыўшым пачатковую школу, П. Варабей уступіў у камсамол і быў выбраны сакратаром погіраўскай ячэйкі КСМЗБ. У 1934 годзе ён уступіў у КПЗБ.

— Памятаю, недзе ў 1930 годзе арыштавалі нас чалавек 12. Спачатку трымалі ў арыштце ў Дзятлаве, а потым рашылі перавезці ў турму ў Навагрудку. Каб правучыць „бальшавікоў“ і настрашыць „бальшавіцкую“ ваколіцу, вяло нас, скаваных кайданамі па двое-трое, аж 15 паліцыянтаў, спецыяльна цераз самыя баявыя вёскі. І „лекцыя страху“ санацыйных чыноўнікаў абярнулася ва ўрачыстую дэманстрацыю насельніцтва ў гонар камуністаў. Людзі выходзілі з хат, віталі нас, жанчыны плакалі, мужчыны лаялі паліцыянтаў, дзяўчаты кідалі нам кветкі пад ногі. Памятаю, быў тады цудоўны і барвовы беларускі чэрвень...

Пятру было тады 16 год і суд не засудзіў яго турмою, аддаў пад пільны нагляд паліцыі, з якога ён не выходзіў аж да 1939 года. Дзейнічаў ён як сакратар партыйнай арганізацыі і быў членам Дзятлавіцкага райкома КПЗБ. Нават у войска ўзялі яго як „падазронага ў камунізме“ з гадавой адтэрміноўкай. Трапіўшы ў вайсковую часць у Плоцку, ён зараз жа знайшоў сувязь з польскімі камуністамі і ўвайшоў у „тройку“ КПП, якая дзейнічала ў войску.

Ажаніўся П. Варабей з сяброўкай па барацьбе, Юліяй. У іх нарадзілася дачушка. Але жонцы дэфензіва адняла здароўе на допытах, бо Юлія дзейнічала як сакратар ячэйкі КСМЗБ. Памерла яна на сухоты.

У верасні 1939 г. П. Варабей адразу актыўна ўключыўся ў грамадскую дзейнасць: у рабоча-сялянскім валасным камітэце і ў рабочай гвардыі. Потым савецкія ўлады накіравалі яго вучыцца ў Беласток. Пасля працаваў ён у савецкіх органах у Навагрудку. Трагічны чэрвень 1941 г. застаў яго ў Пінску. Калі наблізіўся фронт, ён быў накіраваны ў Куйбышаў. У пачатку верасня славутай „дарогай жыцця“ прабраўся цераз Ладажскае возера ў акружаны Ленінград.

— Праслужыў я ад пачатку і да самага канца блакады Ленінграда ў спецыяльнай часці, якая займалася выкрываннем і ліквідацыяй фашысцкіх шпіёнаў, дыверсантаў. Сказаць, што служба была цяжкая — гэта значыць нічога не сказаць. Мае сябры або гінулі ў барацьбе, бамбардзіроўках або паміралі. Я выжыў мо дзякуючы таму, што ў мяне вялікая ўнутраная дысцыпліна: ні кроплі гарэлкі, ні адной папяросы! Я не памятаю ніводнай з тае тысячы начэй, калі мне ўдалося хоць раз праспаць разуўшыся і распрануўшыся...

Пасля вайны П. Варабей вярнуўся на сваю родную Гродзеншчыну. Атрымаў адукацыю. Доўгія гады працаваў кіраўніком павятовага аддзела культуры ў

(Працяг на стар. 4)

БЕЛАРУСЫ

Нас катавалі, распіналі
На дыбах, плахах і крыжах.
Мы з нежывымі ўваскрасалі
З вялікай помстай у вачах.
На рубяжах святла і ценяў,
На пакалечанай зямлі
Мы ўзнімаліся з каленяў,
Не паміралі мы — жылі!
Спявалі, плакалі ўголас
Сярод галечы і балот.
Нібы прыбіты градам колас,
Да сонца браўся мой народ.
Адкуль у нас такая сіла,
Магутная, як крыгалом?
Нас і палолі, і касілі,
Цапамі войнаў малацілі,
А мы расцём, а мы жывём!

Алег Салтук

...І ЎСПОМНІМ БЫЛЫЯ ГАДЫ

КАВАЛЕР ОРДЭНА АДРАДЖЭННЯ ПОЛЬШЧЫ

Уладзімір Шарала і яго жонка Кацярына, якія цяпер жывуць у Беластоку, тады былі жыхарамі Відава, што каля Бельска.

У пачатку ліпеня 1941 года пасля абеда Кацярына Шарала з суседкай Юліяй Белаказовіч заўважылі, што ў нязжатым яшчэ збожжы знаходзяцца два савецкія салдаты, якія звярнуліся да іх: „Цёценькі, дайце хлеба“. У той час у вёсцы былі немцы. Гэтыя жанчыны ўвялі салдат у стадолу, накармілі іх, а пасля пераапранулі ў цывільнае ўбранне. Паходзілі яны з далёкай Уфы, а прозвішчы іх Васіль Абушаў і Уладзімір Звер'еў.

Праз нейкі час да Шаралаў прыйшлі дзве савецкія жанчыны з мужчынам Іванам Афанасьевічам Верашчагіным. Быў ён пабіты, падпухшы. Удалося яму ўцячы з лагера савецкіх ваеннапалонных. І тут знайшоў ён прытулак і апеку. Жыў ён у Шаралаў да красавіка 1942 года. Верашчагін хутка пазнаёміўся з актывам Відава і з актывам суседніх вёсак. Сярод гэтага актыву даспявала думка аб утварэнні антыфашысцкага камітэта, які б арганізавана кіраваў барацьбой супраць ворага. І ў студзені 1942 года ў Бельску ў доме Кардзюкевіча на Крывой вуліцы адбыўся арганізацыйны сход антыфашысцкага камітэта, у склад якога ўвайшлі і Уладзімір Шарала, і яго брат Васіль Шарала.

У той час Уладзімір Шарала працаваў дарожным тэхнікам пры пабудове шашы Бельск-Орля. І таму меў ён непасрэдны кантакт з людзьмі навакольных вёсак, якія мусілі вазіць каменне.

Уладзімір Шарала атрымаў ад антыфашысцкага камітэта заданне: устанавіць колькасць савецкіх афіцэраў і салдат, якія тады знайшлі прытулак у гаспадароў многіх вёсак. І ён хутка частку іх устанавіў. У Спічках было 16 салдат, у Відаве — 8, у Парцаве — 5, у Вульцы — 5, у Кашалях — 4. Пры падрыхтоўцы мясцовага насельніцтва была магчымасць арганізаваць партызанскія атрады.

Затым Шарала атрымаў новае заданне: арганізаваць запасы прадуктаў, зброі і лякарства. У сакавіку жонка Уладзіміра Шаралы, Кацярына, атрымала муку на хлеб з млына ў Бельску, што на Бранскай шашы, дзе начальнікам быў немец. Даставілі муку браты Уладзіміра Шаралы Іван і Васіль (Іван працаваў на млыне машыністам).

Кацярына Шарала з жонкаю Верашчагіна прыступіла да пячэння хлеба.

Працяг на стар. 4

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

НОВЫ АДРАС „ХУТКАЙ ДАПАМОГІ“

Велізарны медыцынскі комплекс, роўны па плошчы тысячакватэрнаму жылому дому, прыняты ў Мінску дзяржаўнай камісіяй Міністэрства аховы здароўя БССР.

Гэта адна з першых у краіне спецыялізаваных бальніц „Хуткай дапамогі“, якая мае ўласны стацыянар на 800 ложкаў. Удзень і ўночы будуць несці тут службу ўрачы самых розных спецыяльнасцей. На ўзбраенні ў іх — устаноўкі высокачастотнай электрахірургіі, рэнтгенаўскія апараты з электронна-аптычнымі ўзмацняльнікамі адлюстравання і яго тэлевідэазапісам, прыборы радыёізатопнай дыягностыкі, баратэрапіі і іншая навейшая тэхніка.

Для выездаў па выкліку ўкамплектавана сто брыгад, многія з якіх — спецыялізаваныя.

Аснашчэнне сістэмы стацыянарамі павышае аператыўнасць і якасць урачэбнага ўмяшання пры экстранных выкліках.

„ЭЛЕКТРОННАЯ“ АПТЭКА

Электроннай тэхнікай аснашчана аптэка, якая адкрылася ў Мінску. Фармацэўт, вывучыўшы рэцэпт і праверыўшы вызначаную дазіроўку, дае наведвальніку замест квіта жэтон, нумар якога паведамляецца электроннаму прыбору. У назначаны час гэты нумар загараецца на табло, устаноўленым у фае: заказ выкананы. Калі пацыент спазніўся, звесткі аб заказе паступаюць у памяць электроннай машыны. Кліент можа атрымаць інфармацыю на пульце двухбаковай сувязі.

У ГЭТЫМ ТЫДНІ

510 гадоў назад

3.5.1469 нар. Н. Макіявелі, італьянскі мысліцель, дзярж. дзеяч, пісьменнік.

460 гадоў назад

2.5.1519 пам. Леанарда да Вінчы, італьянскі жывапісец, скульптар, архітэктар, інжынер, вучоны. Заснавальнік мастацтва Высокага Адраджэння.

160 гадоў назад

5.5.1819 нар. С. Манюшка, польскі кампазітар. Стваральнік нац. класіч. оперы.

35 гадоў назад

5.5.1944 пры камандаванні Польскай Арміі ў СССР пачаў дзейнічаць Польскі партызанскі штаб.

* * * * * * * * *

1.5.1909 пецярбургская „Ніва“ пісала: Усё жыццё Усходу складаецца з ланцуга загадак, якія не маюць лагічных рашэнняў. Устанаўліваючы канстытуцыю, младатуркі тут жа аднавілі старыя драконскі закон супраць друку, і пры абмеркаванні законапраекта ліберальны галава младатуркаў, прэзідэнт парламента Ахмед-Рыза-Бей, не дапусціў ніякіх пярэчанняў і крытыкі. Канстытуцыя без свабоды друку і нават без свабоды парламенцкага слова — адзін прывід.

Помнік-магіла на вышыні 215,5.

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, БЕЛАРУСЬ!

ПАМЯЦЬ АБ ГЕРОЯХ

Раніцай над пасёлкам Леніна стаяў асенні туман. Як тады, 35 гадоў таму назад, халоднымі мокрымі воблакамі снаваўся ён сярод жылых катэджаў, вісеў над асфальтнымі вуліцамі, узбіраўся на ўзгоркі і спаўзаў у даліну Мірэі.

Толькі тады не было яшчэ тут ні гэтых домікаў, ні асфальту, а цяпер няма ўжо... Мірэі, якая, быццам верная палюбоўніца, апаясвала свой каханы пасёлак. Расправіліся з Мірэяй меліяратары. Асталася ад яе звычайная канава і бліскучыя вочы невялікіх сажалак-вадасховішчаў, на берагах якіх гамоняць качкі і гусі.

Доўга стаяў я на тратуары між гасцініцай, пасялковай амбулаторыяй, школай-дзесяцігодкай і школьным інтэрнатам ды ўпарта ўзіраўся ў гэты імглісты краявід, а думкі, вядома, адплывалі да гэтай, цяпер ужо гістарычнай, крывавай раніцы 12 кастрычніка 1943 года.

У баявым загадзе камандзіра I польскай дывізіі пяхоты імя Тадэуша Касцюшкі, генерала **Зыгмунта Берлінга** на гэты дзень ставілася салдатам наступнае заданне:

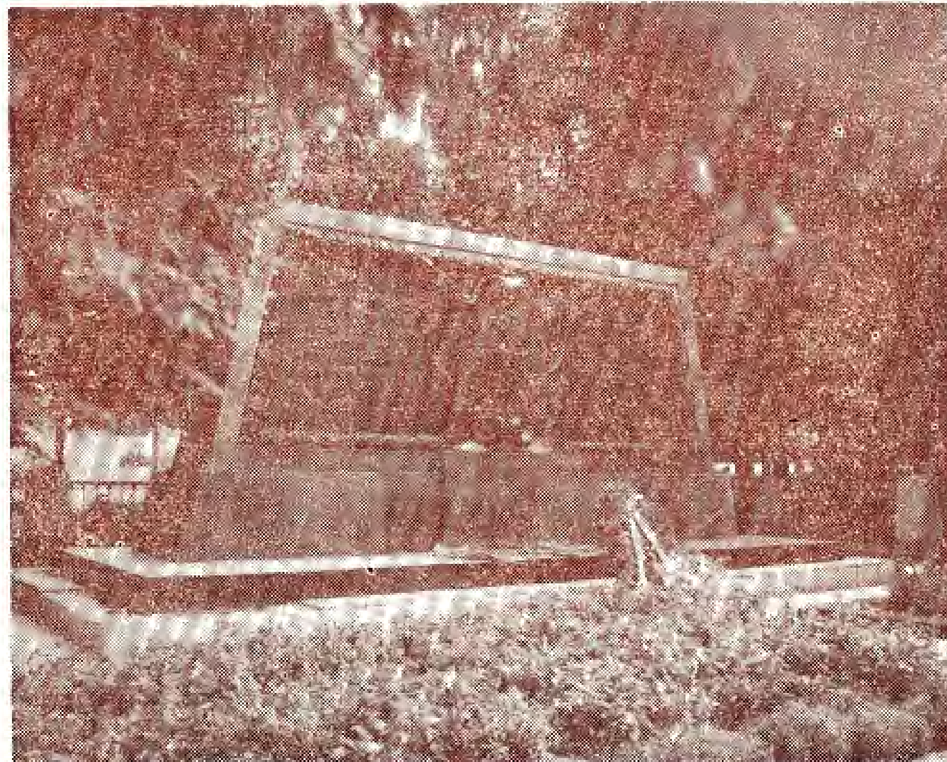
„...I польская дывізія пяхоты прарывае ўмацаванні праціўніка між вёскамі Паўзухі і вышынёй 215,5, а затым рашучым ударам выходзіць на рубеж рэчкі Пнеўка...“

Толькі гэта не краязнаўчая экскурсія.

„...Вораг зарыўся, закапаўся ў зямлю, абсталяваў разгалінаваную сетку акопаў і траншэяў. На заходнім берагу Мірэі знаходзяцца дзве вышыні: адна — 215,5, яна крыху бліжэй вёскі Трыгубава, і 217,6 — ля вёскі Паўзухі... Хто мае ў руках гэтыя вышыні, хто сядзіць за балоцістай далінай Мірэі, таму хопіць некалькіх кулямётаў, каб панаваць над усялякім рухам у зоне ракі на абодвух яе берагах. А на вышынях сядзелі немцы.“

Гэта з кніжкі А. Срогі *„Леніна — пачатак дарогі“*. І толькі тут, на месцы, у Леніна, гледзячы на гэтыя вышыні, што крутымі адхонамі зыходзяць у зялёную даліну, толькі тут можна ўцяміць усю складанасць баявога задання польскіх воінаў.

(Працяг на стар. 5)

Першы помнік польскім воінам, загінуўшым у Леніна.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ“

Беларускае чытальніцтва ● З пленума ГП БГКТ ● Візія свету Анатоля Корзуна з Гайнаўкі ● Як цяпер жывуць людзі ў Леніна ● Літаратурная старонка ● Майстар з Сакоў ● Найпрыгажэйшая дзяўчына з Гарадка ● Весткі з Бельска, Боцькаў, Гайнаўкі, Міхалова, Васількова, Шудзялава, Заблудава, Белавежы, Кожына, Нараўкі, Крываціч, Чаромхі, Стараберазова, Нарвы ● Модны сілуэт ● Чаму Кастусь кожны тыдзень фарбуе агароджу свайго саду ● Песня „День Победы“.

TELEWIZJA WARSZAWA

Sobota 28 IV — 6.00 TTR. J. pol. 6.30 Biol. 9.00 Dla kl. VIII Nauka o czł. 12.45 TTR. Geogr. 13.25 Hod. zwierz. 14.05 Radzimy rolnikom. 14.15 Radar. 14.30 Obiektyw. 14.50 Dziennik. 15.00 Orbita. 15.30 Latarnia Czarnoksięska. 16.00 Film Latarni: Milczenie jest złotem. 17.40 Szanujmy wspomnienia. 18.30 Mecz I ligi p. nożnej. 19.00 Przygody Bolka i Lolka. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 Życie na gorąco — ser. 21.50 Dziennik. 22.05 Spotkanie z gwiazdą: Drupi.

Niedziela 29 IV — 6.50 TTR. 7.20 Hod. zwierz. 7.50 Now. w domu i zagr. 8.15 Emerytury dla rolników. 8.25 Sport. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.45 Barwy walki — dramat woj. pol. 12.15 Dziennik. 12.30 Rolnicze rozmowy. 13.00 Tylko w niedzielę. — 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.15 Dama Kameliowa — cz. II ser. ang.

Poniedziałek 30 IV — 12.45 TTR. Upr. rośl. 13.25 Mech. rol. 15.25 Pr. dnia. 15.30 NURT (mat.) 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Zwierzyniec. 17.00 10 minut — teletur. 17.10 Zakazane piosenki — film pol. 19.00 Wodnik Szuwarek. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 Teatr TV. A. Arbuzow „Gdy wraca młodość”. 21.40 Raporty w sprawie dzieci niczyich. 22.05 Dziennik. 22.20 Nigdy więcej.

Wtorek 1 V — 8.45 Pr. dnia. 8.50 Trans. Urocz. Pierwszomajowych w Moskwie i Sofii. 9.30 Pr. rozr. 9.50 Trans. Urocz. Pierwszomajowych w Warszawie. 13.00 Pr. muz. 14.20 „Śląsk” w Meksyku. 15.00 Pr. dla dzieci. 15.30 Opowieść o Walerym Wróblewskim. 16.00 Melodie filmu pol. 17.00 Czarny Tulipan — film kostiumowo-przyg. fr. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.30 Ja Klaudiusz — odc. IV ser. ang. 21.30 „Mazowsze” — pr. muz. 22.10 Świadkowie. 22.30 Przeboje mistrzów.

Środa 2 V — 9.00 Dla kl. VII Chem. 10.00 Fiz. 11.05 Hist. 12.45 TTR. Fiz. 13.25 Chem. 15.25 Pr. dnia. 15.30 NURT (naucz. pocz.). 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Entliczek-Słowniczek. 16.55 Dom i my. 17.10 P. nożna. POLSKA—HOLANDIA. 19.00 Cypisek, syn rozbójnika Rumcajsa. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Tabor wędruje do nieba — dramat obycz. ZSRR. 22.35 Dziennik. 22.50 Kształt słowa.

Czwartek 3 V — 6.00 TTR. Fiz. 6.30 Chem. 10.00 Dla kl. II lic. J. pol. 11.05 Dla kl. VII. J. pol. 13.25 TTR. Fiz. 14.00 Geogr. 15.25 Pr. dnia. 15.30 Decyzje piętnastolat. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Czwartek TDC. 17.30 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.55 Skarbiec. 18.20 Poligon. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Las. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Columbo — ser. ameryk. 21.45 Pegaz. 22.30 Dziennik. 22.45 W minutę po premierze.

Piątek 4 V — 6.00 TTR. Fiz. 6.30 Geogr. 9.00 Dla kl. V Geogr. 10.00 Dla kl. VIII Wych. ob. 11.05 Dla kl. I—III lic. Wych. tech. 12.45 TTR. J. pol. 13.25 Biol. 15.15 Red. szk. zap. 15.25 Pr. dnia. 15.30 NURT (psych.). 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Piątek z Pankracym. 16.55 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.20 Magazyn motor. 17.50 W 22 minuty dookoła świata — film dok. 18.15 Wyrok — ser. CSRS. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30—23.25 Magazyn Studia Gama. — 22.35 Dziennik.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 27 IV — 8.05 Filmy anim. 9.05 Film fab. 14.55 Hokej. Kanada — Szwecja. 18.00 Czechosłowacja — ZSRR. 20.35 Panorama film.

Sobota 28 IV — 8.50 Film fab. 18.10 Film fab.

Niedziela 29 IV — 13.35 Film fab. 15.45 Filmy anim. 16.45 Nie do wiary. 19.00 Film muz. 20.35 Pr. estrad.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: **субота 12.05 — 12.25 (UKF)**

КІНО

Białowieża Lokator — fr. 1—2 V. Republika Użycka — jug. 3—4 V. Akwarele — pol. 5—6 V.

Bielsk Podl. Te niebezpieczne drzwi na balkon — radz. 30 IV. Trzy kobiety — USA 2—3 V. Kobieta pod presją — USA 4—5 V. Obca — radz. 6 V.

Czeremcha Słodko i gorzko — czes. 1—2 V. Gorąca linia — pol. 5—6 V.

Czyże Czas miłości i nadziei — czes. 1—2 V. Golachi — wł.-fr. 2—6 V.

Gródek Rollercoaster — USA 5—6 V.

Hajnówka Żywi i martwi — radz. 30.IV. Szósty lipca — radz. 1—2 V. Człowiek z karabinem — radz. 3—4 V. Szli żołnierze — radz. 5—6 V.

Michałowo Każdy ma swoje piekło — fr. 1—2 V. Mandingo — USA 3—4 V. Sam na sam — pol. 5—6 V.

Milejczyce Szał — ang. 5—6 V.

Narew Fortepian w powietrzu — węg. Mandingo — USA 2—6 V.

Narewka Nie wychylać się — jug. Znaki Zodiaku — pol. 2—6 V.

Rajsk Antyki — pol. Powrót straconych — jug. 2—6 V.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE”
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku. Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% drozsza od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71.
Indeks 36911/36671
B.Z.Graf. Zam. 822. Nakład 7700 egz. S-2

З НАРОДНАЙ АБРАДНАСЦІ. СТАДЫІ Ў ЖЫЦЦІ ЧАЛАВЕКА.

ШЛЮБНАЯ НОЧ

Мела яна своеасаблівае значэнне і характар. Наступае аслабленне цвёрдых законаў паводзін, зanікаюць маралі і кожны мае права на асабістую свабоду. Шлюбная ноч, прыкрытая здаўна легендай збыўшагася сужонства, адносілася таксама і да вясельных гасцей. З запісаў вядомага этнографа Кольберга ясна вынікае, што сакральная функцыя „покладзін" успрымалася вясельнымі як магчымасць розных свабодных гульняў, на якія пры наштодзённых абставінах не дазвалялася. Гэта пэўная свабода ў паводзінах мела ўплыў на запрошванне гасцей. Клікалі ў асноўным людзей дарослых, а маладым быў гэта парог, правяраючы іх дарослаcць, грамадскую спеласць. Калі ў вясельным гасцяванні прымалі ўдзел дзеці, дык толькі ўдзень. Калі пачынала змяркаць, адпраўлялі іх дахаты. Вяселле з надыходам ночы набірала іншую афарбоўку. Спявалі крупёлкі ці іншага тыпу песні, у якіх ад пачатку да канца прабіваюцца намёкі на палавыя адносіны. Фалькларысты XIX стагоддзя ў сваіх працах і запісах адзначаюць, што ў час вясельнага гасцявання і гульняў вельмі часта гасілі святло, што дазваляла сватам на свабодныя свавольствы з раней прыкмечанымі дзяўчатамі. Пасля забавы і вячэры кладзіся спаць уперамешку. Магчыма гэты дзень дазваляў удзельнікам вяселля парваць з традыцыйнай маральнасцю. Двудушнасць маралі ў народнай культуры — праблема надта цікавая.

Пэўная сакральная свабода паяўлялася і пры іншых абрадах, толькі можа была крыху іншага характару. Прыкладна, пры адведках. Там таксама былі прыпеўкі, таксама спявалі частушкі. Была гэта форма дыялагу, поўнага рамантычных сутыкненняў. Прыпеўкамі афармляліі розныя суседскія непаразуменні, улагоджваліся сямейныя спрэчкі. На адведках былі выключна жанчыны і гэтая свабода была аднанапрамкавая, утвараўся пэўны акрэслены закрыты круг.

Але пярэйдзем да справы вясельных, а канкрэтна да шлюбнай ночы. Ужо да самага абраду заручын ва ўсходняй Беласточчыне падыходзілі вельмі сур'ёзна і быў ён першай фазай пазнання маладых. Было гэта часта іх першай „шлюбнай ноччу" і акруга глядзела ад гэтага часу на маладых як на мужа і жонку. Шлюб царкоўны або касцельны быў ужо нечым накшталт уступу, адкрываючага дарогу цэлай вёсцы да свабодных гульняў. Было і так, што хлопец, пачынаючы ад заручын, амаль жыў у дзяўчыны — сваёй будучай жонкі. Такім спосабам сапраўдная шлюбная ноч была ўжо тады толькі фармальнасцю.

Праяўляецца ў гэтым усім дыскусійнасць, асабліва калі гутарка ідзе пра тое, з якога моманту распачынаецца свабода сужыцця маладой пары. Рэлігія і падрыхтоўка да вяселля (хаця б белая шлюбная сукенка ці вэлюм, якія паказваюць на чыстату і дзявоцтва) гавораць, што палавое жыццё павінна распачынацца пасля шлюбу. Жыццё аднак паказвае інакш, і бель у гэтым выпадку ўжо толькі сімвал. З цягам часу народныя звычаі, зберагаючыя чысціню і дзявоцтва да часу шлюбу, рабіліся штораз больш свабодныя і сёння ўжо з'яўляюцца адлюстраваннем мінулага.

Крыху інакш было, калі маладую пару зводзілі не па іх волі, а з волі бацькоў, якія ў гэтым выпадку кіраваліся багаццем або славай. Каханне тут не адыгрывала ніякай ролі, было нечым далёкарадным. І ў сувязі з гэтым было так званае асвойванне маладых, прызвычайванне. Неаднакратна пакідалі іх разам нанач. Для іх „шлюбная ноч" распачыналася намнога перад вяселлем таму, што бацькі былі перакананыя ў заснаўванні гэтай сям'і.

У сувязі з адступленнем ад рыгарыстычных наказаў адносна перадшлюбных паводзін, зрадзілася шмат прыказак і прымавак. Усе яны з адценнем нейкай насмешлівасці, іроніі, накіраванай у бок маладога пакалення і яго паводзін. Шматлікія інфарматары згодна сцвярджаюць, што сёння вяселле мнагае страціла з абраднасці. А ўсё гэта таму, што перасталі прытрымлівацца уцёртых традыцыйных законаў.

Ячка Леанчук, Міхась Шаховіч

Наша галерэя

Мікалай Грыгарчук. Жывапіс. „Лес За Валам". 1977 год.
Фота М. Гайдука

Беластоцкая вёска — гаспадарная і культурная

У 1978 годзе ў Беластоцкім ваяводстве ў конкурсе „Беластоцкая вёска — гаспадарная і культурная" ўдзельнічала 482 вёскі (г. зн. 30% усіх). Першынство заваявала гміна Крыпна перад гмінамі Монькі і Васількаў. На далейшых месцах апынуліся гміны Дуброва і Нараў. Лаўрэаты атрымалі ва ўзнагароду высокія грашовыя ўзнагароды, якія прызначаць на далейшае грамадска-гаспадарчае развіццё гмін і вёсак.

Эфекты конкурсных спаборніцтваў гэта перш за ўсё: узрост таварнай прадукцыі сельскай гаспадаркі, паляпшэнне эстэтыкі двароў і вёсак, новыя дарогі, дамы культуры, стражацкія рамізы, святліцы, крамы, паслуговыя цэнтры. Усё гэта пры значным удзеле грамадскіх пачынаў. **(яц)**

Успаміны (17)

Ніна Мушынская
Заручаныя з песняй

НЕ МАГІСТРЫ, НЕ ПАЭТЫ...

Год 1970. Праца ішла нармальным парадкам. 30 красавіка выступілі мы ў Гарадку са слоўна-музычным мантажом. Так прывіталі 1 Мая і адзначылі 100-годдзе з дня нараджэння У. І. Леніна. Вельмі важнай падзеяй быў агульнапольскі агляд клубаў савецкай песні. Адбываўся ён у Беластоку, былі запрошаны і мы. На працягу трох дзён у тэатры імя А. Вянгеркі гучэлі савецкія песні. Штодзень выступалі тры калектывы. Мы выступалі з калектывамі Лодзі і Гданьска ў першы дзень. Нашу праграму пабудавала я на беларускіх, рускіх і савецкіх песнях. Атрымаўся прыгожы абразок. Занялі другое месца.

Лета. Мёртвы сезон. Абслужылі толькі некаторыя народныя фэсты. У верасні былі ў Крынках на дажынках. Прынялі нас вельмі сардэчна: улады і публіка. 20 снежня выступілі з канцэртам у зале ГП БГКТ у Беластоку. Канцэрт быў платны. Зала была перапоўнена. Пасля заканчэння канцэрта чакаў мяне мілы сюрпрыз. 18 снежня стукнула мне 60 год. Валянціна Філіпюк, кіраўнік культурнага аддзела ГП БГКТ, карыстаючыся зручным момантам, сардэчна мяне павіншавала з юбілеем і ўручыла цудоўны букет кветак. Зала зарэагавала вялікім апляузам. Расплакалася я з радасці.

Год 1971. Гэты год, як і іншыя, пачалі мы з конкурсу „Беларуская песня". У конкурсах, так ужо павялося, займалі мы добрыя месцы. Нічога новага.

28 лютага Галоўнае праўленне БГКТ адзначала свой юбілей — 15-годдзе існавання арганізацыі. Наш калектыў даў мастацкую частку. Атракцыёнам былі „юбілейныя" частушкі, у якіх прадставіла я гісторыю нашага таварыства:

Не магістры, не паэты,
Мы дзве Ніны з Гарадка,
Раскажам, як бабкавалі
Нараджэнню Бэтэска.

Першы з'езд, як бы хрысціны,
Шмат розных прадстаўнікоў.
Зацвердзілі статут, „Ніву",
ГП выбрала бацькоў.

Глаўрэдактар Валкавыцкі
Пачаў „Ніву" выдаваць.
Хто не скнэра, не лянівы,
Можа „Ніву" ўжо чытаць.

Першым бацькам Давідзюк быў,
Ролю маці йграў Казёл.
Першы любіў сядзець ціха,
Другі лётаў, як арол.

Стварай гурткі, калектывы,
Заклікаў песні спяваць.
Каб запэўніць рост бюджэту,
Пачаў нават гандляваць.

Так жылося ім нядрэнна
Праз тры доўгія гады.
Дабраліся да іх скуры
Актывісты з Варшавы.

Ю. Буслові́ч, Ю. Туронак,
Іншыя і Віктар Швед.
Жартачкі з імі слабыя,
Бадзёры варшаўскі свет.

Слухай, Нінка, ці мы часам
Не засмела пачалі?
Свет варшаўскі тут. Бадзёры.
Вунь сядзяць. Мо лепш маўчым?

Рэж, не бойся, праўду ў вочы,
Маўчалі мы многа лет.
Старшыня другі — Станкевіч,
Сакратаром Віктар Швед.

Швед ціхенькі і маўклівы:
Добра гэтак, добра так.
Думкі старшыні імклівы,
Разгарнуць культурны шлях.

Праляцелі два гадочкі,
Ужо Станкевіча няма.
Цяпер трэба прывыкаць нам
Да Бялецкай, Юзвюка.

Старшыні, як вада ў рэчцы,
Адплывалі па адным,
А Юзвюк укараніўся,
Многа з'ездаў перажыў.

Шосты з'езд. Новыя ўлады.
Сакратаром Я. Зенюк.
Малады хлапец, рухавы.
Педагог, магістр навук.

Старшынёй Міхась Хмялеўскі.
Трэці раз, здаецца мне.
Нездарма прыказка кажа:
Стары вол не папсуе.

Другі год працуюць згодна,
Развіваюць ўсё аб тым,
Як наладзіць ў гуртках працу,
Юбілейнічаць — не ім.

Мы, з нагоды юбілею,
Дзякуем ім ад душы,
І жадаем багацеці
У веды, славу і грошы.

На гэтай урачыстасці наш калектыў быў узнагароджаны залатым значком ТППР, а кіраўнік нашага Дома культуры Мікалай Матэйчук — знакам „Заслужаны дзеяч культуры".

Этнаграфічнае акенца

Гэты колішні саян Вера Папляўская з Плюцічаў, што на Бельшчыне, прадала Музею сельскай гаспадаркі імя К. Клюка ў Цеханоўцы. І так, экземпляр ранейшай жаночай вопраткі з беларускага асяроддзя павялічыць значныя ўжо зборы сялянскай вопраткі з Падляшша, што знаходзяцца ў музеі.
Фота М. Гайдука.

ДУБІЦКАЯ ДЭМАГРАФІЯ

Як паінфармаваў нас кіраўнік ЗАГС Яўген Панфілюк, цяпер у гміне Дубічы Царкоўныя пражывае 3754 асобы, у тым ліку 1856 жанчын і 1898 мужчын. Найбольшымі вёскамі з'яўляюцца: Грабавец (598 чалавек) і Дубічы Царкоўныя (413 чалавек). Жанчыны пераважаюць у Грабаўцы і Дубічах Царкоўных і мужчыны — у Доўгім Бродзе і Істоку. У 1978 годзе пажаніласе 33 пары (на 7 больш як у 1977 годзе), а найбольш вяселляў было ў маі і чэрвені.

У Дубіцкай гміне пражывае дзесяць 90-гадовых асоб. 100-гадовых і звыш няма. **(яц)**

ПАДРЫХТОЎКА ДА ВЯСНЫ

У Беластоцкім ваяводстве сёлетняй вясной будзе пасеяна 132,5 тыс. га яравога збожжа і пасаджана 80 тыс. га бульбы. Пад гарох і лубін будзе адведзена 12 тыс. га і пад буракі — 5 тыс. га.

Вясною на беластоцкіх палях будзе працаваць 1190 трактароў. Выкарыстоўвацца будзе 1160 збожжавых сеўнікаў, 1027 сеўнікаў вапны, 689 сеўнікаў мінеральных угнаенняў. Сельскагаспадарчых машын будзе замала ў параўнанні з запатрабаваннямі. Да таго многія з іх значна выэксплуатаваны. Таму неабходна дапамога цэнтральных улад. **(яц)**

ДОБРЫЯ ГАСПАДАРЫ—ЧЛЕНЫ ПАРТЫІ

Арганізаванне спецыялістычных гаспадарак у Гайнаўскай гміне распачалося тры гады таму назад. У канцы мінулага года было іх 58, а сёлета лік іх павялічыцца на 35.

Шматлікія спецыялістычныя гаспадаркі вядуць вопытныя земляробы, якія з'яўляюцца членамі ПАРП. Да іх належаць: Мікалай Галёнка, с. Фёдара, Васіль Галёнка, с. Яна, Мікалай Лаўрыновіч, с. Дзмітрыя, Пётр Галёнка, Ян Галёнка, с. Рыгора, — усе з Пасечнікаў Вялікіх, Ян Трафімюк, с. Яна, са Старога Беразова, Сяргей Кучка з Махнатага, Пётр Сегень з Трывежы, Анастасія Балтрамюк з Навасадаў і іншыя.

У вёсцы Пасечнікі Вялікія ў партыі 8 чалавек, пяць з іх спецыялізуюцца ў жывёлагадоўлі. Сакратаром ПОП з'яўляецца Аляксей Лаўрыновіч, былы ІІІРавец, добры гаспадар, солтыс.

Мікалай Галёнка, сын Фёдара, спецыялізуецца ў гадоўлі быдла. Усяго за тры гады пабудаваў сучасную абору — механізаваную, з падключанай вадою (ёсць аўтаматычныя паілкі), з абсталяванай даілкай. У мінулым годзе прадаў ён дзяржаве сельскагаспадарчых прадуктаў на 320 тысяч злотых.

Васіль Галёнка, сын Яна, мае новую абору, падключаную да яе ваду, пашарню, сіласы. Гадуе 24 штукі малочнага быдла. Дзяржаве прадае сельскагаспадарчых прадуктаў на 210 тысяч злотых у год.

Мікалай Лаўрыновіч, сын Дзмітрыя, супольна з сынам Ляонціем (у яго сярэдняя адукацыя) пачаў спецыялізавацца ў авечкагадоўлі. Гадуе ён 120 авечак. Ён мадэрнізаваў сельскагаспадарчыя будынкі. У мінулым годзе прадаў дзяржаве сельскагаспадарчых прадуктаў на 493 тысячы злотых.

Пётр Галёнка пабудаваў новую хлеўню. Спецыялізуецца ў свінагадоўлі (мае дзесяць свінаматак). Дзяржаве прадае сельскагаспадарчых прадуктаў на 300 тысяч злотых у год.

Ян Галёнка, сын Рыгора, спецыялізуецца ў гадоўлі малочнага быдла. Мае 22 штукі быдла. Стаяць яны ў механізаванай аборы. Падключана да яе вада. На месцы ёсць кладоўка на корм. У 1978 годзе жывёлавод прадаў дзяржаве сельскагаспадарчых прадуктаў на 210 тыс. зл.

У вёсцы Пасечнікі Вялікія, апрача спамянутых гаспадароў, 12 іншых спецыялізуецца ў жывёлагадоўлі. У гэтым годзе шэсць наступных земляробаў пачне спецыялізавацца ў выбранай галіне сельскай гаспадаркі. Сёлета Пасечнікі стануць вёскай спецыялістычнай у жывёлагадоўлі. Тут 43 гаспадаркі. Гаспадары Пасечнікаў Вялікіх і Малых у 1977 годзе прадалі дзяржаве сельскагаспадарчых прадуктаў на 6 мільёнаў 78 тысяч злотых і ў 1978 годзе — прадалі іх на 6 мільёнаў 933 тысячы злотых.

Добрыя гаспадары і члены партыі з іншых вёсак гэта: Ян Трафімюк, сын Яна, са Старога Беразова, які гадуе звыш 20 малочных кароў і прадае дзяржаве сельскагаспадарчых прадуктаў на 352 тыс. зл. у год, Сяргей Кучка з Махнатага (сакратар ПОП, солтыс), які развівае гадоўлю малочнага быдла, Пётр Сегень з Трывежы, які ў мінулым годзе пабудаваў абору і пастаянна павялічвае гадоўлю малочнага быдла (у мінулым годзе прадаў сельскагаспадарчых прадуктаў на 194 тыс. зл.) і Анастасія Балтрамюк з Навасадаў, якая гадуе парасят у кааперацыі з СКР і прадае дзяржаве сельскагаспадарчых прадуктаў на 340 тысяч злотых у год.

Я. Целушэцкі

(Працяг са стар. 1)

Сушылі яго, пакавалі ў мяшкі і перапраўлялі партызанам.

У красавіку 1942 года Верашчагін, які жыў у Шаралаў, разам з 12 савецкімі салдатамі, добра ўзброеныя, забяспечаныя адзеннем і харчамі, пайшлі ў лес. Далейшыя групы партызанаў былі ў стадыі арганізацыі.

Антыфашысцкі камітэт інтэнсіўна працаваў. На чарговым пасяджэнні, якое адбылося ў хаце Шаралаў у Відаве пад кіраўніцтвам Хведара Савіцкага, былі абмеркаваны далейшыя заданні руху супраціўлення.

— Мы далей адпраўлялі фурманкамі ў Белавежскую і Лядскую пушчу сухары партызанам, кашу, лекі і бялізну, — успамінае Уладзімір Шарала. І вось наступіла няўдача. Немцы перахапілі адзін транспарт, накіраваны партызанам. А тут яшчэ і другое няшчасце — адзін з членаў антыфашысцкага камітэта папаўся немцам, не вытрымаў здзекаў і выдаў многіх удзельнікаў руху супраціўлення. 2 жніўня 1942 года арыштавалі немцы Уладзіміра Шаралу, а таксама яго братоў Івана і Васіля і шмат іншых асоб. Усіх разам было 38, іх завезлі на здзекі ў Белавежу ў катоўню, якая знаходзілася ў будынку пошты.

— Не расказаць, не апісаць, што немцы рабілі з арыштаванымі. Білі да непрытомнасці, калолі, цкавалі сабакамі, якія разрывалі людзей. Цяжка паверыць, што так можа здзеквацца чалавек над чалавекам. Кожны дзень кагосьці выводзілі і вешалі на дрэва каля царквы, якая знаходзіцца ад пошты ў некалькіх дзесятках метраў.

Уладзімір Шарала ні ў чым не прызнаўся. Праз тры тыдні нязносных здзекаў, звольнілі яго. Ён быў патрэбны немцам пры пабудове шашы.

Вярнуўшыся, Уладзімір Шарала далей садзейнічае партызанскаму руху. Ён як сувязны збірае звесткі пра ворага, ходзіць на сувязь з прадстаўнікамі партызанскіх атрадаў і партызанскіх груп са згрупавання „У імя Радзімы". Неаднойчы ён і яго жонка стаялі на краі гібелі, смерць злавесна заглядала ім у вочы. Аднак засталіся яны ў жывых, дачакалі вызвалення. У першых днях жніўня 1944 года ў Відаве сабралася амаль 100 партызан з паасобных атрадаў, якія прыбылі падзякаваць і Шаралам, і насельніцтву гэтай мясцовасці за дзейсную, самаахвярную падтрымку ў барацьбе з ворагам. Радасць, смех, музыка, песні раздаваліся ў Відаве некалькі дзён.

Уладзімір Шарала пасля вызвалення адразу ўключыўся ў барацьбу за ўстанаўленне народнай улады. Цяпер ён на заслужанай пенсіі. Узнагароджаны Афіцэрскім Крыжам Ордэна Адраджэння Польшчы і дзесяццю іншымі ордэнамі і медалямі.

Міхась Хмялеўскі

Найактыўнейшыя солтысы

Сярод 23 солтысаў Нараўкаўскай гміны найбольш актыўнымі і шматгадовымі з'яўляюцца Мікалай Кабаць з Міхнаўкі і Аляксандр Засім з Тарнопаля.

Мікалай Кабаць (нар. у 1905 г.) з Міхнаўкі з'яўляецца членам ПАРП з 1948 года. Абавязкі солтыса выконвае ўжо 34 гады. Ён мабілізуе мясцовае насельніцтва на грамадскія пачыны. Салэцтва Міхнаўка з'яўляецца перадавым у гміне ў выкананні планаў кантрактацыі і продажу дзяржаве сельскагаспадарчай прадукцыі, зборкі грошай на НФОЗ, куплі мінеральных угнаенняў і т.д. Мікалай Кабаць выконвае абавязкі грамадскага апекуна. За сваю плённую грамадскую дзейнасць для дабра сваёй вёскі і гміны ён узнагароджаны сярэбраным знакам „Заслужаны для Беласточчыны".

Аляксандр Засім з Тарнопаля функцыю солтыса выконвае ад 1962 года. Ён актыўны грамадскі дзеяч, член ЗБоВіД і ЗСЛ. Вёска Тарнопаль у часе яго працы дабілася найвышэйшых прадукцыйных вынікаў у гміне. Можна сказаць: які солтыс, такая вёска. Аляксандра Засіма ад 1958 па 1976 год выбіралі радным. За грамадскія поспехі ваяводскія ўлады ўзнагародзілі яго сярэбраным знакам „Заслужаны для Беласточчыны".

(яц)

Рост Дубровы

За няпоўныя дваццаць гадоў Дуброва стала амаль 5-тысячным мястэчкам. Не знайсці ўжо нават слядоў нядаўняга мінулага, калі была яна вёскай. Зараз тут стаяць мураваныя дамы, прасторныя крамы, пралеглі шырокія прыгожыя вуліцы.

Пра свой горад вельмі дбаюць яго жыхары (у мінулым годзе вартасць удзелу ў грамадскіх пачынах кожнага з іх акрэслена на 429 злотых). У 1978 годзе дзякуючы таму былі зроблены новыя скверыкі і зялёныя насаджэнні. Сёлета будзе разбудавана прадшколле і зроблены дапаможныя работы для пабудовы каналізацыі жыллёвага пасёлка пры гарадскім стадыёне. У далейшым чакае вырашэння праблема забеспячэння горада вадою з водаправода. Толькі палавіна жыхароў карыстаецца з водаправода і адна трэцяя — з каналізацыі. Не менш пільнай справай з'яўляецца пабудова ачышчальні камунальных сцёкаў. Недалёка плыве Бебжа, адна з самых чыстых рэк у нашай краіне. Яе неабходна берагчы. А ўсё яшчэ сюды трапляюць сцёкі з мясцовай малачарні. Таму пабудова ачышчальні прадбачана яшчэ ў бягучай пяцігодцы.

Цяпер у Дуброве распачалася пабудова двух чарговых жылых будынкаў у рамках кааператыўнага жыллёвага будаўніцтва. Гаспадарчым спосабам будуюцца першыя ў гэтым горадзе яслі. Шырока разгарнулася індывідуальнае жыллёвае будаўніцтва.

(яц)

(Працяг са стар. 1)

БЕЗ СТОМЫ

Навагрудку, між іншым, удзельнічаў у абсталяванні музея Адама Міцкевіча. Затым быў на савецкай і партыйнай працы ў Баранавічах і Мінску. Ад 1975 года ён заслужаны персанальны пенсіянер рэспубліканскага значэння, жыве ў Мінску. Ён выхаваў чацвёра дзяцей, трое з іх закончыла вышэйшыя школы, а найменшая дачка, Людачка, вучыцца ў Медыцынскім інстытуце. У яго ўжо ёсць унукі, і Пётр Іосіфавіч імі вельмі ганарыцца.

Але пенсія не абазначае для яго бяздзейнасці. Ён займаецца вельмі актыўнай грамадскай працай, сустракаецца ў школах з моладдзю, расказвае пра дзейнасць КПЗБ і КСМЗБ, пра абарону Ленінграда, пасляваенную адбудову Беларусі. Вельмі дзейсна дапамагае ва ўзбагачэнні каштоўнымі экспанатамі — адозвамі, лістоўкамі, газетамі, кнігамі, дакументамі — музея ў Гезгалаўскай сярэдняй школе Дзятлаўскага раёна, Дзятлаўскага музея народнай славы і інш.

— Люблю таксама наведацца да вас, на Беласточчыну, і наогул у Народную Польшчу, — заўважыў Пётр Іосіфавіч ў канцы нашай размовы ў рэдакцыі „Нівы", што адбылася ў пачатку красавіка гэтага года. — Тут у мяне асталіся ўспаміны і пра мясціны, дзе я бываў, і пра людзей, з якімі разам дзейнічаў у падполлі ў міжваенны час. Многія з маіх таварышаў па барацьбе жывуць і актыўна дзейнічаюць: Аляксандра Бергман і Уладзімір Ціхановіч у Варшаве, Вераніка Нічыпорчык — у Беластоку і шэраг іншых. Радуецца маё сэрца, калі я бачу тыя велізарныя пераўтварэнні на гэтай зямлі, што адбыліся тут за часы народнай улады.

Мікалай Гайдук
Фота аўтара

З глыбіні стагоддзяў зямлёю ад вытокаў Супраслі да Бобры валодалі яцвягі. Аж загінулі з крунтэсам у вайне з суседнімі народамі. Пры падзеле іхняй жылплошчы пераможцамі гэты куток дастаўся Вітаўту. Вялікі князь абмежаваўся засяленнем некалькіх вёсак, уся ж прыдбаная плошча на працягу двух стагоддзяў была бязлюднай пустэчай, суцэльным лясным масівам. Сапраўдным засяленнем заняўся ажно гетман Хадкевіч у канцы пятнаццатага стагоддзя. Прымяняў палітыку Вітаўта: аматарам асваення пушч давалася воля — воля выбару месца пасялення, бестэрміновае звальненне ад данін і падаткаў, а нават прысваенне баярства. Гэта была прывабная перспектыва для прыгнечанай чэрні. І аматараў не забракла. Загаманіла бязлюдная Заблудоўшчына людскімі галасамі, паваліліся пад сякерамі векавыя дубы, сосны, хвоі. На выкарчаваных абшарах зазелянела збожжа, а з комінаў дабротных хат заклубаваў шызы дым, запахла духмяным хлебам, а дзе нядаўна вылі ваўкі і гукалі совы, станоўча закукарэкалі пеўні, пераклікаліся ў брэху сабакі.

Як вянец абжыласці ў цэнтры параскіданых вёсак Хадкевіч пабудаваў у Заблудаве царкву, якая па сённяшні дзень красіць места. Па прыкладу Хадкевіча пайшлі і іншыя магнаты, а ўдзелам караля, які ахопліваў амаль усю Сакольшчыну, занялася ўласнай асобай каралева Бона. Гэта былі ўжо часы канчатковага засялення паяцвяжскіх пушчаў і пачатак канца вольніцы. Зямельная рэформа не была выдумкай каралевы. Узор узяла яна на Захадзе, дзе пануючай сілай быў абсалютызм вяльможаў, які просталюдзінаў спіхаў у жывёльнае становішча. З наданых рэзаў пасяленцаў паплыў у скарбонкі алігархаў вялікі прыбытак. Нядоўга карысталіся воляй і баярскім званнем пасяленцы. Вяльможы не толькі пазбавілі іх уласнасці, але і загналі ў кабалу.

Помнікамі падманнай волі дакументуюцца ў нашых часах назвы вёсак, заснаваных першымі пасяленцамі, нашымі продкамі: Добраволя, Ціхаволя, Новаволя, Сухаволя. „Баярскае" званне захавалася дагэтуль у ваяводскім Беластоку (Баяры — жыллёвы раён Беластока, раней вёска).

У другой палавіне XIX стагоддзя нашых дзядоў-прадзедаў „пацешыў" імператар усяе Расіі другой падманнай воляй — маніфестам, касуючы паншчыну, аджыўшую свой век феадальны, перадаючы з рукі „вольнае" сялянства ў кіпцюры ненаеднага капіталізму. Нашых бацькоў „пацяшалі" і іншыя валадары, пакуль народная сіла не выдварыла іх з нашай зямлі.

Хтосьці скажа: што ты, дзядзька Квас, куралесіш то ўздоўж, то ўпоперак. К чаму ты прыплёў гэту гісторыю? Пляцюг ты! — скажа. А дарма. Многія з нас не ведаюць свайго куточка. Нават пражыўшы ў ім усё сваё жыццё. А ведаць мы павінны. Не ведаючы свайго роду, не палапаешся, хто ты ў сапраўднасці, застанешся „казанскай сіратой", чалавечкам, з месячыка скінутым.

Значыць, трэба ведаць і геаграфію. Вось і пачнем ад яе. Вытокі Свіслачы, Супраслі, Бобры, уся плошча ад Новаволі па Сухаволю ляжыць у цэнтры Еўропы, які нейкі журналіст устанавіў у Сухаволі на рынку (вядома, у самым цэнтры). Але я яму не веру. Дакладна вымераўшы, то трэба было б яго заслупкаваць у Каўпаках, а магчыма і на Мацейкавай гары. Але гэта не так ужо важна з дакладнасцю. Знамянальнае, што наш рэгіён у цэнтры Еўропы. Так што ёсць чым цікавіцца. Тым больш — плошча мала даследавана. Навуковы свет не ведае нават рысаў загінуўшага з крунтэсам народу. А то і не дзіва, бо гэты таямнічы народ чамусьці (во, цікава!) не меў з суседзямі іншай стычнасці, апрача ваеннай. Чаму рэшткі разбітых яцвягаў, якія, хоць у мінімальнай колькасці, мусілі быць мужчынскага роду,

(Працяг са стар. 2)

ПАМЯЦЬ АБ ГЕРОЯХ

Цяпер на вышыню 215,5 вядзе шырокая асфальтаваная дарога, а цэлы гэты ўзгорак удзячныя жыхары пасёлка ператварылі ў своеасаблівы помнік баявой славы Войска Польскага. Зрабілі з яго зялёны сімвал дружбы, дзе кожнае дрэва — гэта вечная памяць аб тых, што тут у полі і пра тых, што панеслі далей іх несмяротныя імёны. Дрэвы і ружы. Нават позняй восенню цвітуць яны ў гэтым парку (ды ўсюды ў Леніна) яркім чырвоным колерам. Прывозяць іх з усіх куткоў Польшчы. Аднойчы экскурсія шахцёраў са Шлёнска пасадзіла за адзін раз некалькі тысяч гэтых кветак.

Побач з вядомым Музеем бітвы, які вялізнай салдацкай каскай рассеўся на самай вяршыні вышыні 215,5, знаходзіцца яшчэ адзін, незвычайны, патрасаючы помнік, прысвечаны памяці герояў з-пад Леніна. Гэта сімвалічная іх магіла. Простая, мармарная пліта з надпісам, а з гэтай пліты вырастае штосьці накшталт крыла сцяга ці гарматняга асколка, прабітага, прадзіраўленага кулямі. Вакол гэтага помніка-магілы растуць бярозы і елкі, царыць цішыня. Так і павінна быць, каб кожны чалавек, які тут апынуўся, мог падумаць аб усіх — і польскіх, і рускіх, ды ўсіх іншых — воінах на свеце, якія склалі сваё жыццё ў барацьбе за справядлівую справу...

Халодны мокры туман пераходзіць у дождж. Гляджу з вышыні 215,5 у бок гаспадарчага цэнтра саўгаса „Леніна" і зноў (гэтага тут не пазбегнуць) намагаюся ўявіць сабе, як тут было. Цяпер я гляджу з пазіцыі немцаў.

Па дарозе ў цэнтр пасёлка ідзе нейкая старэнькая бабулька. Спыняю яе.

— Так, сыночак, я тутэйшая... — загаварыла яна на сакавітай і звонкай усходнебеларускай гаворцы. — Як тут бітва праходзіла? Не, гэтага я табе, даражэнькі, не скажу, бо нас фашысты загадзя яшчэ адсюль прагналі, мы ў лес уцяклі і дзевяць месяцаў там прасядзелі, бо столькі часу стаяў тут фронт, аж да лета 1944 года. Нічога з нашай вёскі не засталося. Толькі коміны абгарэлыя над разваліламі тырчэлі і косці салдат на полі ляжалі. А чые яны, гэтыя косці былі — рускія, польскія, ці нават і нямецкія — таго мы не ведалі, бо косці ўсіх людзей аднолькавыя, дык бралі мы кошыкі і зносілі гэтыя косці ў супольную магілу. Вунь там, на ўзгорку яна знаходзіцца, між пасёлкам і хозцэнтрам, ля гэтага возера, якое з Міреі зрабілі...

На гэтым месцы расце цяпер парк, а ў парку знаходзіцца першы, просты і суровы помнік, які ўсхваляе памяць і славу польскіх салдат I дывізіі імя Тадэвуша Касцюшкі, тых салдат, што загінулі ў барацьбе за свабоду і незалежнасць сваёй радзімы.

І яшчэ адзін помнік можна ўбачыць у Леніна. Ён у самым цэнтры цяперашняга пасёлка. Чырвоная салдацкая зорка, быццам самалёт або ракета ці дула гарматы, гатова да ўзлёту, каб паляцець між сапраўдных зорак. Гэта помнік на магіле савецкіх салдат.

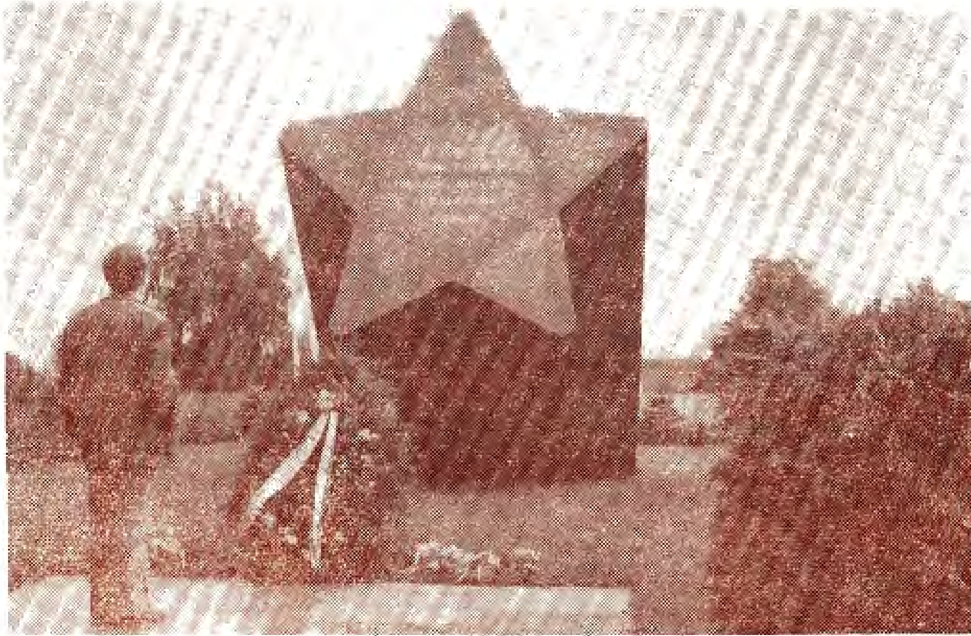
Помнікі, вядома, увекавечваюць слаўную гісторыю пасёлка. А як цяпер жывуць людзі ў Леніна?

Аб гэтым — наступным разам.

Віктар Рудчык

Фота Уладзіміра Крука

з газеты „Літаратура і мастацтва".

Помнік савецкім салдатам.

ДАРОЖНЫЯ ПАРТРЭТЫ

Залёты. Фота Я. Целушэцкага.

у першым пакаленні пазбыліся сваёй культуры, традыцый, мовы? Хоць была іх і мінімальная колькасць, але жанчын і дзяцей то, мне здаецца, мелі ў вялікім ліку. А пераможныя суседзі не вызначаліся ж жорсткасцю. Можна згадзіцца з тэорыяй асіміляцыі тых яцвягаў, якія трапілі ў палон. Але што з тымі бежанцамі, якія ратуючы сваё жыццё, знайшлі прытулак на Чорнай Русі? Чаму і гэтая частка яцвягаў асімілявалася ў карысць беларусчыны? Тут неабходнасць ужо выключаецца. Тады што? Дзе шукаць кораня? Толькі ў вышшасці культуры беларусаў? Добра. А ці не маглі б яны ўзяць, як належнае, беларускую культуру і захаваць сваю мову? Толькі таму, што яны яцвягі, а не яўрэі, армяне ці цыгане. Апошнія ж ад антычных часоў скалясілі ўвесь свет, сутыкаючыся з рознымі народамі, але засталіся яўрэямі, армянамі, цыганамі.

І зноў той, хто меў цярплівасць і дачытаў да гэтага месца маю пісаніну, думае: дзівак дзядзька, корпаецца ў нейкіх яцвягах, мо яшчэ пачне вярзці пра цара Гароха? Адказваю: дарма так думаеце. Мне згоркла (горш горкай рэдзькі) жыць сваё доўгае жыццё паміж гэтымі самымі яцвягамі. Моцна памыляецца той, хто думае, што яны сапраўды загінулі з крунтэсам. Жывуць яны, як і жылі, у дакладна выкраеным рэгіёне, ад Сухаволі па Новаволю, ад Суража па Баброўнікі.

Дзядзька Квас

ДЗЕ КОРАТКА, ТАМ РВЕЦЦА

Калі вязе дык вязе, шчасця дзяваць няма куды. Хоць ты проста бяры ды кідай яго поўнымі жменямі, бы вясельную гуску. Ну, а калі не, дык кажуць, што хлеб і той памазаным бокам на зямлю ўпадзе.

— Я земляроб. Гаспадарка невялікая, чатыры гектары, — гаворыць Мікалай Раманюк — солтыс з Дубяжына, што ў Бельскай гміне. — Вядома, традыцыйнай формай гаспадарання многа не наробіш. Абсеяў, пасадзіў і сабраў так як сабе перазімаваць. А тут і да нейкага абавязку чалавек пачуваецца, трэба ж і дзяржаве нешта даць, не ў адзіночку жывем.

І Мікалай Раманюк перайшоў на жывёла- і свінагадоўлю. Прыдбаў чатыры каровы і чатырнаццаць свіней.

— З гадамі планую гадоўлю павялічваць. Гэта толькі зародак, — паведамляе.

З гаспадаркі вырашыў зрабіць кармавую базу. Навошта ж купляць, калі ёсць магчымасць самазабеспячэння? У сувязі з тым рыхтуе сіласы і ў вялікай колькасці садзіць бульбу, з якой яшчэ штогод злішкі дастаўляе дзяржаве. У кожным выпадку ў мінулым годзе захаваў на зіму дванаццаць тон.

— Кожны год перахоўваю бульбу ў капцах. Навошта ўсю трымаць дома, ды, праўда, і няма дзе. А так вельмі добра, прыдзе вясна, раскрыў і ёсць.

Але ў гэтым годзе зіма была цяжкая. Снег тоўстай коўдрай пакрыў усю зямлю, нідзе ні травінкі. Наступіла галадоўка для лясных звяроў. І вось пад вясну, пайшоўшы праверыць, заўважыў ён, што капцы раскрытыя. Частка бульбы з'едзена, астатняя памерзла. Навокал поўна слядоў дзікаў. Усё стала ясным. Віноўнік нібы ёсць, але вазьмі з яго зышчы ды і кажуць — гэта не злодзей, які з голаду крадзе. Усё яно так, толькі чым цяпер сваю жывёліну чалавеку пракарміць? У бульбе была ўся надзея. Гэта ж не жартачкі, дванаццаць тон. Затраты аграмадныя. У сувязі з гэтым падаўся да гмінных улад у Бельску Падляшскім. Выслухаўшы, што і як, сельскагаспадарчая служба выслала сваіх прадстаўнікоў на месца шкоды, якія, паглядзеўшы, ацанілі страту на пяцьдзесят тысяч злотых і накіравалі М. Раманюка ў Бельскае надлясніцтва, тлумачачы, што пакрыццё шкоды ўваходзіць у іх кампетэнцыю. З надлясніцтва накіравалі яго ў мясцовы гуртос паляўнічых. Пайшоў. Але там паднялі такі рогат, што чалавек ледзь не забыў, куды і чаго прыйшоў, ці не памыліў адрас і замест ва ўстанове, не спыніўся ў нейкім бары або піўной.

— Гэта не нашыя дзікі, гэта з Кляшчэляў і хай яны адказваюць, — растлумачылі.

Прабачце, але, слухаючы гэта, схапіў мяне такі смех, што ледзь спыніць даў рады. Па чым гэта можна пазнаць, адкуль прыйшлі дзікі? А можа бельскі гурток паляўнічых сваім звярам адрасы на поўных частках цела павыпісваў? Калі можаце, даражэнькія, дык растлумачце. Хай людзі ведаюць, як пазнаваць.

Мікалай Раманюк вырашыў далей дамагацца свайго. З якой нагоды мае выручаць той гуртос у забеспячэнні звяроў кормам? Звярнуўся ў Ваяводскі аддзел Польскага саюза паляўнічых у Беластоку. Тут прынамсі не смяяліся.

— Так, шкода вялікая, разумеем, але не маем грошай на пакрыццё. Ведаеце, мы самі ў вялікіх даўгах, значная колькасць членаў са складчынамі залягае. Самі бачыце, нявесела і ў нас, — паспачувалі яны.

— Не ведаю ўжо, што рабіць, — з жалем у голасе гаворыць солтыс. — Раз — няма чым карміць, два — страціў пяцьдзесят тысяч злотых.

Вядома, што лясы, звярына, абшары палявання, — усё пад дзяржаўнай ахоавай. Ну, а ці селянін, яго гаспадарка і дабытак гэтакай аховы пазбаўлены і не мае на яе права? Нешта тут не так.

— Падумайце ж самі, — разважае. — Калі б я так, угледзеўшы на сваім полі гэтых дзікаў, пазабіваў іх, дык тады не страціў бы бульбы, так? Але за гэта мяне б судзілі? Судзілі. Ніхто б мяне тады не пытаў, чыіх я дзікаў пазабіваў і ці маю чым заплаціць. Дык чаму тады яны выкручваюцца ад пакрыцця шкоды? Чаму не хочуць высвятліць, як далей паступаць, да каго звярнуцца? Я ж зараз мушу пільна закупіць корм, каб выратаваць жывёлу, частку з якой планаваў у гэтым годзе здаць дзяржаве. Мушу ўвайсці ў даўгі.

Дык як, у канцы канцоў, высвятліць Бельск, чые гэта былі дзікі? Можа за патэнт за сваё адкрыццё пакрые нейк шкоду чалавеку! А можа Ваяводскі аддзел Саюза польскіх паляўнічых збярэ ўрэшце залеглыя складчыны, што таксама вырашыла б праблему! Ну, а калі не, дык можа хай Раманюк бярэ ўвесь свой дабытак і паразвозіць — частку ў Бельск, частку ў Беласток і хай дагадоўваюць... Га?

Міхась Шаховіч

Беларуская літаратура — *Аляксандр Барвіцкі*

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯКУБ КОЛАС — ЧАСТКА XXXII

Супраць пагляда Верашчакі выступіў Купала ў артыкуле „Чаму плача наша песня". Купала даказваў, што паэты заўважалі прыгажосць роднага краю, але не маглі яе апяваць, не сказаўшы спачатку аб нядолі селяніна: „Паэты, уссаўшы з малаком абнядоленых і абняволеных матак усё гора жыцця Беларусі дэмакратычнай, — ці ж маглі ў першых сваіх словах апяваць толькі харатсво сваёй бацькаўшчыны, не заглянуўшы спачатку на рэальны быт яе сыноў?! Канешне, душа паэта перш-наперш запяняла тое, што ў ёй накіпела праз доўгія гады цярпення і акружаючай беспрасветнай нядолі". Нельга не прызнаць слушнасці гэтым выказванням паэта.

Як да палемікі паміж Верашчакам і Купалам аднёсся Колас? Пісьменнік гэты не прыняў непасрэднага ўдзелу ў палеміцы, але, калі браць пад увагу яго творчасць пасля 1910 года, дык можна сказаць, што патрапіў ён рэалізаваць у ёй і пастулаты Верашчакі і погляды Купалы. Сказанае адносіцца асабліва да „Новай зямлі". У гэтай паэме патрапіў Колас, захоўваючы ўсю ўвагу да сацыяльных спраў, заняцца ўсхваленнем роднай прыроды. Зразумела, нельга сказаць, што Колас „паслухаў" Верашчаку. Справа ў тым, што артыкул Верашчакі быў апублікаваны ў 1913 годзе, а Колас пачаў пісаць сваю паэму ў 1910 годзе. Можна тут нават зрабіць закід Верашчаку з тае рацыі, што не заўважыў новай тэндэнцыі ў трактоўцы прыроды ў тых фрагментах „Новай зямлі", якія былі ўжо апублікаваны. Справа ў тым, што ў паэме „Новая зямля" было ўсё тое, чаго дамагаўся Верашчака. Не можа здзіўляць і той факт, што Купала, выступаючы супраць Верашчакі, не спаслаўся на „Новую зямлю", якая разбівала аргументацыю Верашчакі. З усяго сказанага вынікае, што ні Верашчака, ні Купала ў 1913 годзе не здавалі сабе яшчэ справы з усяго наватарства „Новай зямлі" ў беларускай літаратуры.

А ў чым заключалася гэтае наватарства? Колас адышоў у паэме ад шаблоннай трактоўкі чалавека і прыроды ў беларускай літаратуры. Адхінуўся ад паказу забітага беларускага селяніна, выступаючага на фоне панурай убогай прыроды. Паказаў багатыя чалавечыя натуры, якім не чужы крытыцызм, акрэсленыя імкненні, псіхалагічная глыбіня, духоўнае і фізічнае багацце. Людзі гэтыя дзейнічаюць на фоне надзвычай багатай і прыгожай беларускай прыроды. Словам, Колас убачыў хараство і ў чалавеку і ў прыродзе. І гэта было новае.

Наогул у беларускай літаратуры селяніна паказвалі, як істоту абяздоленую і бяссільную. Такі беларус патрабаваў апекуноў, адвакатаў, заступнікаў. Выступіў ён у творчасці не толькі Багушэвіча, але і ў творчасці многіх нашаніўцаў. Паяўляюцца ён надзвычай часта і ў Купалы і ў Коласа.

У „Новай зямлі" Колас рашуча адкінуў хлапаманскі лямант над беларускім мужыком. Глянуў на яго як на гаспадара роднай зямлі, гаспадара пакрыўджанага, але гордага. Героі „Новай зямлі" не патрабуюць чыйо-кольвек апекі, яны не чакаюць ад нікога абароны і волі. Чуюць яны ў сабе дастатковую сілу для таго, каб палепшыць свой побыт і змяніць жыццё. Няма ў іх рамантычнай фікцыйнасці, але ёсць сіла, якую бяруць яны з веры ў сябе і веры ў родную зямлю.

ПА ГОЛАСУ СЭРЦА

Ваяводскае праўленне Польскага чырвонага крыжа ў Беластоку ў сваёй дзейнасці асаблівую ўвагу ўдзяляе донарству. 60 клубаў ганаровых донараў аб'ядноўвае 5,5 тыс. членаў. Ужо больш 80 асоб, якія аддалі звыш шасці літраў крыві, ва ўзнагароду атрымала значкі „Заслужаны ганаровы донар".

Донарства развіваецца таксама на вёсцы. Дзейнічае ўжо 13 вясковых клубаў, згуртоўваючых звыш 700 членаў. Найбольшыя з іх існуюць у Орлі і Боцьках.

(яц)

Дарагое Сэрцайка, я вучуся ў трэцім класе тэхнікума ў Беластоку. З вучобай цяжкасцей не маю, многа займаюся спортам. Усё ішло гладка, але спаткаў дзяўчыну, якая мне вельмі спадабалася, і... я закахаўся. Цяпер хаджу, бы атуманены, прыбіты, нішто не цешыць мяне, а ўсё таму, што не маю звестак ад каханай дзяўчыны. Я пазнаёміўся з ёю на зімовых канікулах. Прыехала яна да сяброўкі ў маю вёску. Спадабалася мне з першага погляду. І так мы правялі разам гэтыя канікулы. Я кожны дзень бегаў туды, дзе яна жыла. І мне здавалася, што і яна мяне кахае. Кончыліся канікулы, яна паехала ў Бельск, дзе жыве і вучыцца ў другім класе, бо яна на год за мяне маладзейшая. Я кожны дзень даязджаю з Беластока дамоў аўтобусам. І тая сяброўка, у якой яна была, таксама разам ездзіць. Аня, гэта тая мая дзяўчына, абяцала, што час ад часу ў нядзелю прыедзе ў нашу вёску. Я ўсё выглядаю, а яе няма. Спачатку адпісвала хутка на мае пісьмы, а пісаў я да яе часта. Потым ужо доўга чакаў адказу. А на апошнія два лісты зусім адказу не атрымаў. Што здарылася, чаму не прыязджае, чаму не піша? Мо знайшла сабе іншага хлопца і забыла пра мяне? А я і на мінуту яе не забываю. Што рабіць? Пісаць наступнае пісьмо, не атрымаўшы адказу на папярэдняе, ці мо папрасіць у сяброўкі адрас і паехаць? Я там ніколі не быў. Таму і звяртаюся, Сэрцайка, да цябе, можа ты мне паможаш.

Сярожа з Беласточчыны

Сярожа! Не магу і я цябе пацешыць, бо выглядае, што перастаў ты яе цікавіць. Сама не прыязджае і адказаў на пісьмы не дае. Ехаць да яе я табе не раю, паколькі яна цябе ніколі не запрашала. Хто ведае, ці, заехаўшы, не будзеш ты трэцім-лішнім. Ты яшчэ вельмі малады, а яна ж яшчэ за цябе маладзейшая. У такім узросце каханне нясталае, хутка прамінае і не трэба яго браць сур'ёзна. Пакахаеш ты яшчэ мо і не адну дзяўчыну, а кожнае каханне будзе адзіным і непаўторным.

Сэрцайка

Астроне! У маёй сям'і вялікія непаладкі. Муж знайшоў сабе іншую, а мы ж пражылі 25 год. Ёсць у нас двое дарослых дзяцей. Але што ім! Пажэняцца і пойдуць у свет, а я застануся адна. Такое становішча ў нашай сям'і працягваецца ўжо больш года і не прадвяшчае мне нічога добрага. Але вось прысніўся мне сон. Нібыта знаходжуся я на вакзале — у нейкім падземным пераходзе, нікога нідзе няма, толькі я. Іду па гэтым пераходзе, даходжу да канца дарогі і бачу, што падземелле ўсё звужаецца і звужаецца, і вось ужо праходу няма, ён замураваны, перада мной сцяна. Нідзе не відаць дарогі — кругом мур. Але раптам бачу: дзесьці за мурам прасвечваецца святло, відаць, ідзе там звычайнае жыццё вуліцы, але я цвёрда ўпэўнена, што і так туды не траплю. Калі б я прайшла праз гэтую сцяну, то магла б далей жыць. І вось здалося мне, што я зусім адсюль не выйду. Тады азірнулася, а там ззаду — шырокая прамая дарога. Я ж магу выйсці тудою! І тады я падумала: „Божа, якая я дурная, можна ж было проста вярнуцца назад і выйсці...“ Вось якія мне сны сняцца, шаноўны Астроне...

Кацярына

Кацярына! Сон сімвалізуе тваю рэчаіснасць. Той мур перад табою, тая сцяна і брак дарогі... Але, бачыш, ёсць надзея на паляпшэнне твайго жыцця: гэта тое святло, што ты ўбачыла за мурам. Вазьмі сябе ў рукі і разгледзься навокал: знайшла ж ты ў сне добрае выйсце па прамой і шырокай дарозе.

Астрон

Лічбы і факты

Пастаянна паляпшаецца якасць тканін, прадукаваных на Беластоцкім тэкстыльным камбінаце „Фасты“. Атрымаў ён ужо два знакі „Q“ — за тканіну на кашулі „Альбін“ і сукенкавую „Ганя“ і 18 знакаў якасці „1“. Сярод іх ёсць вельмі папулярная тканіна „Бэата“, якая выпускаецца ў сямі колерах.

ЯК ЗВАРЫШ, ТАК І З'ЯСІ

ЛІМОННЫ ТОРТ

Лімонны торт мае вельмі арыгінальны смак, а зрабіць яго можна надта хутка. Ды, зрэшты, выходзіць ён зусім нядорага.

На торт неабходна ўзяць: пачку масла або маргарыну (0,25 кг), паўшклянкі малака, паўтары шклянкі цукру, 3 лыжкі какао, 2 шклянкі мукі, 4 яечкі, чайную лыжачку парашку для пячэння. На крэм бярэм: 30 дэкаў масла або маргарыну, 2 лімоны, 3 яечкі, 20 дэкаў цукру, кілішак гарэлкі.

Вялікую тартаўніцу змазваем маслам, пасыпаем цёртай булкай. Масла ці маргарын, малако, цукар і какао кладзем у каструльку і паволі падаграваем, не дапускаючы да кіпення, пакуль усё не распусціцца. Масу астудзіць і ўліць у муку, дадаць яечкі і парашок для пячэння, добра размяшаць. Цеста выклажыць у тартаўніцу і ўставіць яе ў духоўку. Найлепш будзе, калі спячэм пірог на дзень перад падрыхтоўкай торту. На другі дзень можна заняцца падрыхтоўкай крэму. Трэба яечкі ўбіць у міску, дадаць цукар і ўставіць на посуд з кіпячай вадой. Збіваць масу венічкам да таго часу, пакуль яна не загусцее і не страціць арамату сырых яечак. Збіваючы, астудзіць масу. Масла ці маргарын расціраем дакладна, а пасля пакрысе дадаем яечную масу, сцёртую на тарцы лімонную скурку і выціснуты з лімона сок, а ў канцы дадаць кілішак гарэлкі.

Спечаны пірог пераразаць на 2 ці 3 пласты, змазаць кожны пласт крэмам, злажыць, а пасля абляжыць крэмам бакі торта. Верх упрыгожыць масай і тоненькімі скрылёчкамі лімона. Торт перад падачай добра астудзіць. Рэзаць нажом, намочаным у гарачай вадзе.

Калі хто любіць, пласты пірага перад змазваннем крэмам можна спырснуць сіропам, падрыхтаваным са шклянкі вады, лімоннага соку і цукру па смаку.

Гаспадыня

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Маці з сынам маюць гаспадарку, якая з'яўляецца іх супольнай уласнасцю. Маці споўнілася 67 год. Сыну 43 гады, але ён з'яўляецца інвалідам III групы. Маці хацела б атрымаць пенсію і згаджаецца перадаць свой удзел у гаспадарцы сыну або дзяржаве. Сын згаджаецца ўзяць гаспадарку, але не годзіцца на тое, каб удзел маці перайшоў на дзяржаву. Ці сын, будучы інвалідам III групы, можа атрымаць удзел маці за пенсію, якую ёй прызнае за гэта дзяржава? А калі не, то ці можа маці перадаць свой удзел дзяржаве без згоды сына?

АДКАЗ: Нельга перадаць гаспадарку наследніку за пенсію, калі гэты наследнік з'яўляецца інвалідам I або II групы. Паколькі ў нашым прыкладзе сын з'яўляецца інвалідам III групы, няма перашкоды, каб ён атрымаў гаспадарку, калі мае кваліфікацыі для кіравання гаспадаркай і дае гарантыю, што будзе гаспадарыць на належным узроўні. Калі б маці перадала гаспадарку сыну, то згодна з законам з 27.X.1977 г. аб пенсійным забеспячэнні і іншых належнасцях для сялян і іх сямей, атрымала б пенсію ад 1 ліпеня 1980 года. Калі гаспадарка прадаецца дзяржаве, то пенсія прыслугоўвае ад даты пастановы начальніка гміны, на аснове якой пераймаецца гаспадарка. Каб перадаць свой удзел у супольнай уласнасці гаспадаркі дзяржаве — не вымагаецца згода іншых супольных уласнікаў.

HAPPY END

Заказвала Галіна Валкавыцкая з Забалотчыны.

ТАЙНЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ

ШТО БЫЛО Ў ТАЯМНІЧЫХ СКРЫНЯХ?

У маляўнічым наваколлі, сярод лясоў і азёр, непадалёк ад Балтыйскага ўзбярэжжа, атабарыўся некалькі стагоддзяў назад стары нямецкі род. Ён з'явіўся там разам з тэўтонскімі рыцарамі, што накінуліся на Польшчу і Русь, спальваючы і забіваючы карэнных жыхароў тых земель — прусаў.

У старых хроніках першыя ўспаміны аб графах фон Шверын адносяцца да 1178 года. Ім належалі велізарныя ўладанні на тэрыторыі ўсёй Германіі. На працягу стагоддзяў у гэтага магутнага роду з'явіліся шматлікія адгалінаванні. У мінулым стагоддзі самай багатай была дзікаўская лінія Шверынаў. Ім належала некалькі вёсак, стары радавы маёнтак і замак у Дзікаве, а таксама гарадок Гурава-Ілавецке.

Патомкі роду фон Шверынаў займалі высокія пасады ў арміі, пры імператарскім двары, ва ўрадзе, здабыўшы павагу не столькі падданых, колькі іншых юнкерскіх родаў, якім аказалі немалыя паслугі. На працягу стагоддзяў яны насаджалі тут нямецкую мову і культуру, умацоўваючы ўладу Германіі на ўсходзе. Мужчыны гэтага роду славіліся сваёй схільнасцю да рыцарскіх доблесцей, шумных баляў і палявання.

Выключэннем быў апошні патомак дзікаўскай лініі, Ота фон Шверын, вядомы сваёй слабасцю да віна і жанчын. Мясцовыя жыхары лічылі яго не зусім нармальным. Паводзіны графа загладжвала яго жонка Берта. Яна накладвала на ўсё сваю ўладальную руку. Наводзіла жах на службу, сялян і арандатараў, з якіх бязлітасна спаганяла падаткі і подаці. У адрозненне ад свайго мужа, які лічыў Гітлера і яго партыю выскачкамі, што дарваліся да ўлады, яна была гарачай прыхільніцай нацысцкага руху.

Першыя дні кастрычніка 1944 года зусім не нагадвалі надыход восені. У цёплы, сонечны дзень перад дзікаўскім маёнткам спынілася таксі, якое даставіла пасажыра з вакзала ў Гурава-Ілавецке. Незнаёмы мужчына ўвайшоў у пярэдні пакой і аддаў швейцару паліто. Праз мінуту камердзінер аб'явіў у салоне: „Доктар Альфрэд Родэ“.

Спачатку размова не клеілася, пакуль Родэ не перайшоў да мэты свайго візіту. Ён загаварыў аб пастаяннай небяспецы, што пагражае творам мастацтва ў сувязі з налётамі авіяцыі, аб недахваце будынкаў, з прычыны чаго каштоўныя экспанаты захоўваюцца ў скрынях і сырых памяшканнях.

Граф ахвотна згадзіўся размясціць творы ў сваім замку. Між іншым, аб прыездзе доктара Родэ яго загадзя папярэдзіў гаўляйтэр Кох.

— У замку дастаткова месца, — сказаў ён. — Праўда, невядома, можа і нам давядзецца пакінуць гэтыя мясціны, — дадаў ён, намякаючы на катастрафічнае становішча на франтах.

— Сціхні! — перапыніла яго графіня Берта. — Немцы не аддадуць ні пядзі сваёй зямлі і не прайграюць гэтай вайны, нават калі яе прыйдзецца весці сто гадоў. Фюрэр адказвае за свае словы і ўчынкі.

*

У апошнія дні кастрычніка на чыгуначнай станцыі ў Гурава-Ілавецку быў адчэплены вагон ад састава, што прыбыў з Кенігсберга. Багаж быў адрасаваны графу фон Шверыну. У маленькім гарадку, дзе ўсе адзін пра аднаго ведаюць усё, гэта незвычайная падзея стала сенсацыяй, тым больш, што да вагона прыставілі жандара з кенігсбергскага паліцэйскага ўпраўлення.

На другі дзень ужо ўвесь горад гаварыў аб таямнічым багажы, які ноччу быў перавезены ў Дзікаў. Як заўсёды ў такіх выпадках, фантазія малявала самыя неверагодныя карціны, страсці разгараліся, людзі гаварылі аб залатых злітках, скарбах кенігсбергскіх банкаў, якія ноччу нібыта былі схаваны ў падзямеллях замка. А ў сапраўднасці скрыні паставілі ў гасціныя і замкнулі на ключ.

Праз два тыдні ў Дзікаве і яго наваколлях прайшла чутка аб аўтакалоне, якая 14 лістапада пад вечар уехала ў двор замка. Машыны ахоўвалі ўзброеныя аўтаматамі эсэсаўцы, а суправаджалі калону доктар Родэ і Паліна Кульжэнка. Яны прывезлі з Кенігсберга творы Прускага музея выяўленчага мастацтва. Скрыні перанеслі ў падзямеллі замка.

Перад ад'ездам Альфрэд Родэ правёў Кульжэнка ў гасціныя. Там стаяла некалькі скрынь. На кожнай быў зроблены надпіс па-руску: „Асцярожна! Неацэнныя скарбы культуры! Адкрываць толькі ў прысутнасці афіцэраў па культурна-асветніцкай рабоце!“

Родэ перахапіў здзіўлены позірк Кульжэнка.

— Я ўласнаручна зрабіў гэтыя надпісы і наклеіў іх на скрыні; аднаму богу вядома, што можа здарыцца. Могуць прыйсці рускія, а вы ведаеце, што такое салдаты, яшчэ падумаюць, што там гарэлка або золата. Разаб'юць скрыні і пашкодзяць каштоўныя творы.

Ёй стала не па сабе. Упершыню яна зразумела, як нізка пала. Яна дапамагала гітлераўцам рабаваць свой народ, а гэты немец выратоўвае ад знішчэння шэдэўры мастацтва.

(Працяг будзе)

ТРЫБУНА чытачоў

МОЙ ЮБІЛЕЙ

Вось як бач і мне мінула пяць гадоў супрацоўніцтва з „Нівай". Пяць гадоў — нямнога, ёсць карэспандэнты, якія могуць пахваліцца большым карэспандэнцкім стажам, ды думаю, што і я значыў даволі выразна свой след на старонках „Нівы". Напісаў жа ў гэты перыяд звыш 200 меншых і большых заметак і артыкулаў. У конкурсе на найактыўнейшага карэспандэнта займаў заўжды пятае, а раз чацвертае месца. Выходзіць, што быў я ў гэтым 5-гадовым перыядзе даволі актыўны.

Мая сувязь з „Нівай" пачалася надоўга перад тым, як стаў я яе карэспандэнтам. Будучы яшчэ дзіцём, купляў я час ад часу „Ніву" ў кіёску, каб ведаць, якія фільмы будуць дэманстравацца ў белавежскім кіно ў надыходзячым тыдні. Іншыя весткі, праўду кажучы, мяне не цікавілі, хіба што датычылі яны Белавежы. Потым, як у кіно пачалі падаваць месячны спісак дэманстраваных фільмаў, перастаў я купляць „Ніву". Мінулі гады. І вось, у 1974 г. (працаваў я тады ўжо другі год у Прыродазнаўчым музеі БНП у Белавежы) мой начальнік, др інж. Чэслаў Аколаў прывёз з беластоцкай бібліятэкі некалькі гадавых сшыткаў „Нівы" і даў мне, каб я пераглянуў іх і выпатаваў артыкулы, якія датычылі Белавежы або Белавежскай пушчы. Гэтыя даныя былі яму патрэбныя для другога тома „Белавежскай бібліяграфіі", які ў той час ён складаў. За працу ўзяўся я ахвотна, хаця літаратурную беларускую мову ведаў вельмі слаба. Зрэшты, ніколі яе не вывучаў. Аднак, нягледзячы на моўныя цяжкасці, пераглядаючы сшыткі, я так уцягнуўся ў змест усялякіх артыкулаў, што аж сам здзівіўся, што гэтак ахвотна чытаю на гэтай мове. Праўда, не разумеў я многіх слоў і больш дадумваўся іх значэння, але ўжо тады ведаў, што гэты кантакт з „Нівай" будзе працягвацца. Адкрыў я ў часопісе шмат цікавых для мяне рэчаў, а перш за ўсё шмат вельмі проста ды цікава напісаных інфармацый аб найбліжэйшай мне ваколіцы, аб Белавежы і аб пушчы.

Пішу чарговую інфармацыю ў „Ніву".

Ужо ў найбліжэйшую пятніцу купіў у кіёску чарговы нумар „Нівы", а ў канцы першага квартала года падпісаўся ў пісьманосца на „Ніву" да канца года. Неўзабаве рашыў сам стаць карэспандэнтам тыднёвіка. Напісаў на польскай мове (на беларускай яшчэ баяўся) дзве інфармацыі і паслаў у рэдакцыю. Адказу доўга не чакаў. Прыйшоў вельмі хутка. Быў станоўчы. Прынялі мяне ў карэспандэнты і далі да друку абедзве мае інфармацыі (першая, „Белавежскія жанчыны", паявілася ў № 13 ад 31.III. 1974 г.). І так пачалося. Наступныя інфармацыі пісаў выключна на роднай мове. Пісанне пачаткова прыходзіла вельмі цяжка, рабіў я многа памылак, ды з часам шторазь лепш пазнаваў таямніцы правапісу. На жаль, сёння не магу сказаць яшчэ, каб ужо зусім добра пісаў, але здавацца не здаюся і веру, што праз пару гадоў даб'юся добрых вынікаў.

Пра што пішу ў „Ніву"? Перш за ўсё пра актуальныя падзеі ў жыцці Белавежы. Многа таксама пішу аб гісторыі пасёлка і аб людзях, пра якіх тут гавораць, якіх тут любяць і шануюць. Час ад часу падаю інфармацыі пра іншыя мясцовасці. Не люблю крытыкаваць, але не заўжды сумленне дазваляе мне спакойна прайсці побач дрэнная з'явы. І трэба сказаць, што многа такіх з'яў мне ўдалося вырашыць, ліквідаваць.

А што людзі гавораць пра маё пісанне? Па-рознаму. Адны вельмі хваляць мяне, цэняць, другім стаю косцю ўпоперак горла, іншыя ўвогуле не звяртаюць увагі. Як людзі.

Пётр Байко

Фота Варвары Квапіш-Байко

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да публікацыі „БЫЦЦАМ ВАДЫ Ў РОТ НАБРАЎШЫ", „Ніва" № 9 (1201) ад 4.03.79 г.

Адказвае: PAŃSTWOWY ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ ODDZIAŁ WOJEWÓDZKI W BIAŁYMSTOKU

W związku z zamieszczoną notatką prasową w gazecie „Niwa" — Oddział Wojewódzki PZU w Białymstoku w świetle zebranej dokumentacji wyjaśnia co następuje:

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20.12.1974 r. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń budynków oraz mienia w gospodarstwach rolnych (Dz.U.Nr 49 poz. 303) obowiązkowym ubezpieczeniem objęte są budynki oraz mienie.

Podstawą do naliczenia składki za budynek jest jego wartość obliczona w oparciu o cennik kubaturowy pomniejszony o procent zużycia budynku ustalony na dzień 31.12.1974 r. (§ 8 ust. 4 rozp. R.M. z dnia 20.12.74 r. Dz.U. Nr 49 poz. 304).

Analizując składkę ubezpieczeniową wymienioną Obywatelowi za lata 1976—1979 sprawa przedstawia się następująco.

W roku 1976 wartość ubezpieczeniowa budynku Obywatela wynosiła 77 600 zł ze składką 124 zł zaliczoną według obowiązującej taryfy składek (Zarz. Min. Finansów z dnia 21.06.1975 r. poz. 128 Monitor Polski Nr 21 z dnia 3.07.1975 r.). Natomiast wartość ubezpieczeniowa mienia ruchomego (ogłoszona również w tym Monitorze poz. 127 cz. B ust. 6), została ustalona w sposób ryczałtowy wszystkim posiadaczom budynków o obszarze użytków rolnych poniżej 0,5 ha na sumę 50 tys. zł. Składka za mienie wobec tego wynosiła 80 zł. Jednakże w związku ze zmianą struktury cen wprowadzoną Uchwałą nr 154 Rady Ministrów z dnia 13.07.1976 r. z tytułu obowiązkowych ubezpieczeń budynków i mienia została podwyższona wartość normowa budynków i mienia, jak również i składka, którą jako uzupełniającą wymierzono za 5,5 miesiąca 1976 r. za budynki i mienie w kwocie 31 zł. Dlatego też łączny wymiar składki w przypadku Obywatela za rok 1976 wyniósł 204+31=235 zł. W dokumencie ubezpieczeniowym z roku 1976 figurowała więc tylko składka 204 zł nieuwzględniająca dopłaty.

W roku 1977 stosowanie do zarządzenia zacytowanego powyżej zwiększono wartość ubezpieczeniową budynków o 40%, czyli wartość ubezpieczeniowa budynku wzrosła do 108 600 zł jak również wzrosła wartość ubezpieczeniowa mienia ruchomego do kwoty 62 500 zł (Zarz. Min. Finansów z dnia 27.08.1976 r. poz. 161 Monitor Polski Nr 36 z dnia 13.09.1976 r.). Łączna składka ubezpieczeniowa w roku 1977 wynosiła więc 274 zł w tym za budynek 174 zł i za mienie 100 zł.

W związku z aktualizacją dokumentacji ubezpieczeniowej budynków w roku 1978 została naliczona Obywatelowi składka w kwocie 282 zł (182 zł za budynek i 100 zł za mienie ruchome), które w chwili obecnej jest prawidłowo ujęte w wymiarze.

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzenia każda zmiana wartości ubezpieczeniowej powodowała zmianę składki, jak również zmianę dokumentu ubezpieczeniowego.

Z up. Dyrektora Oddziału
Specjalista
mgr Edmund Milewski

Да публікацыі „І ЧАМУ?", „Ніва" № 1 (1193) ад 7.I.79 г.

Адказвае: DYREKCJA REJONOWA KOLEI PAŃSTWOWYCH W BIAŁYMSTOKU.

Przeprowadzona w tut. dziale ruchu analiza kursowania przedmiotowego pociągu za miesiąc grudzień 1978 r. faktycznie wykazała bardzo dużo opóźnień, lecz opóźnienia te nie powstały na terenie tut. DRKP, pociąg ten był wielokrotnie przekazywany z bardzo dużymi opóźnieniami przez DRKP Siedlce i tak w miesiącu grudniu 78 r. przekazany został 26 razy z opóźnieniem 2161 min. Przyczyny tych opóźnień są dla tut. DRKP nieznane i dlatego też nie może udzielić odpowiedzi.

Naczelnik
mgr inż. **Marian Gąsiewski**

У гэтай жа справе выказваецца: DYREKCJA REJONOWA KOLEI PAŃSTWOWYCH W SIEDLCACH.

W związku ze skargą Waszą skierowaną do Obywatela Dyrektora C.D.K.P. w Warszawie, w sprawie nieregularnego kursowania pociągu Nr 21011 relacji Lublin-Gdynia w miesiącu grudniu 1978 r., Dyrekcja Rejonowa Kolei Państwowych w Siedlcach uprzejmie informuje:

Przeprowadzona analiza wspomnianego pociągu za czas od 1.12.—15.12.78 r. wykazała, że pociąg ów przekazany był na DRKP Białystok 11 razy z opóźnieniem wynoszącym w sumie 576 minut.

Pociąg Nr 21011 uruchomiony jest ze st. Lublin i w konkretnym czasie (1—15.12.78) przekazany był na DRKP Siedlce 9 razy później na sumę 259 minut.

Opóźnienia 317 minut, powstałe wyłącznie na DRKP Siedlce w większości przypadków wynikały z przyczyn niezależnych od pracowników PKP i miały następujący charakter:

a) przepuszczanie pociągów i oczekiwanie na dojście pociągów o wyższym stopniu pierwszeństwa (z powodu opóźnionego przyjęcia z DRKP Lublin),
b) wydłużanie czasu jazdy z powodu czasowych ograniczeń szybkości w związku z naprawą i konserwacją nawierzchni,
c) inne opóźnienia jak: na i wyładunek bagażu i poczty, dobór wody itp.

Jednocześnie wystąpiono do DRKP Lublin z prośbą o przekazywanie pociągu zgodnie z rozkładem jazdy, a pracowników tut. DRKP związanych z ruchem pociągów zobowiązano do nadzoru i czuwania nad jego prawidłowym przebiegiem.

Za doznane przykrości Dyrekcja Rejonowa KP w Siedlcach uprzejmie Redakcję przeprasza.

Dyrektor
wz. inż. **Kazimierz Grudziński**
Zastępca

Дзе купіць апоны?

Даўней я напісаў у „Ніву", што прапалі калошы. Пасля карэспандэнт М. Панфілюк дадаў пытанне аб нітках ды клею. А цяпер я яшчэ пытаюся, дзе купіць апоны? У мяне парваліся апоны ад воза, а купіць іх няма дзе. У Бельску няма, у Заблудаве няма, у Беластоку няма. Прыйшла вясна, дык патрэбны воз, а ехаць няма чым. Мне патрэбны апоны нумар 6,50 х 20. Гэта для селяніна вельмі важная справа.

М. Кірылюк

СПАРТАКІЯДА

Другая гмінная зімовая спартакіяда ў Нараўцы стала аглядам дасягненняў тых галін масавага спорту, якія можна весці ў не найлепшых вясковых умовах. Няма гімнастычных залаў, цяжка са спартыўнымі прыладамі. Удзел прыняло 69 асоб. Найбольш удзельнікаў было ў пінг-понгу для мужчын, бо аж 32. Першыя месцы занялі: па пінг-понгу сярод жанчын — Разалія Стульгіс (Нараўка), сярод мужчын — Міраслаў Казёл (Плянта), у шахматах — Бася і Уладзімір Гацкевічы (Свінарої). Найлепш падымаў (17,5 кг) гіры Міраслаў Русак з Нараўкі, а расцягваў эспандар Вальдэмар Грудзінскі (Нараўка). Спартакіяда выклікала вялікае зацікаўленне насельніцтва. У агульным ліку найлепшымі аказаліся спартсмены з Ляшукоў перад Нараўкай і Альхоўкай.

А. З.

ЯК У КАРЧМЕ

Сталовая-бар у Орлі дзеліцца на дзве палавіны. У адной заказваюць абеды і тут ядуць за сталамі. У другой можна стоячы выпіць піва, а то і гарэлку і адсюль п'яным забаронена ўваходзіць у другую палавіну. Бо, як ведаем, п'яны ніколі свечкі не паставіць.

Аднак у Орлі закону гэтага не прытрымліваюцца, бо п'яныя свабодна ходзяць сюды і туды і часта яны сядаюць за стол і клююць носам. І сліна цячэ з рота, пакуль не засне. А тут навокал талеркі са стравай. І гэта вельмі дрэнна ўздзейнічае на тых, якія спажываюць яе.

Відаць, брак дысцыпліны і гігіены ў арлянскай сталовай. Хоць абеды рыхтуюць тут вельмі смачныя...

П.Д.

На станцыі ў Бельску

У 9 нумары „Нівы" я прачытаў артыкул „Холадна ў пачакальні". Ад Чаромхі я жыву далёка і не ведаю, як там, але ведаю, што на станцыі ў Бельску таксама было холадна і не памагала нічога печка, якую тут палілі. Не найлепш было таксама ў чыгуначным буфеце, дзе замест напіткаў можна было купіць алей і воцат. Я яшчэ ў сваіх касцях дагэтуль адчуваю той холад, які зараз зазнаўся ў бельскай пачакальні зімою. А ўсё праз тыя дзверы, няшчыльныя, праз якія вецер гуляў, як хацеў.

А вось яшчэ адна цікавая рэч з бельскага вакзала. Ён мае архітэктурную рэдкасць. Гэта нужнік з... 1905 года. Служыць ён, як лёгка палічыць, падарожным ужо 74 гады і відаць, што ані разу не быў праведзены тут ніякі рамонт. Значыць, не толькі Чаромха. А такіх пачакальняў у нас нямала. Найважнейшая справа, каб у тых пачакальнях, якія ёсць, было чыста. І, калі трэба, хоць крыху цёпла.

Антолік

Не па-гаспадарску

Едучы цягніком з Чаромхі ў Бельск, за станцыяй Грыгораўцы ўбачыце з акна вагона конную сеялку, якая адзінокай стаіць на полі. Стаіць яна гэтак, быццам сімвал нядбайнасці і марнатраўства.

Дзівуецца чалавек, што людзі так нядбайна адносяцца да сваёй маёмасці, марнуюць дабро, якое каштуе вялікія грошы. Калі ўжо гаспадар не шкадуе ўласных грошай, дых няхай бы пасаромеўся хоць суседзяў. Як жа можна пакінуць машыну на круглы год пад голым небам?! Людзі кажуць, што сеялка належыць нейкаму гаспадару з вёскі Грэдалі Арлянскай гміны.

(ус)

ХАЙ...

Улі ў маё сэрца
Ручай музыкі,
Хай разліецца яна
Ў тонах высокіх
і нізкіх.
Хай панырае
ў найдасканальшых
хвалях
красы,
Хай секунды
стануць
вечнай
радасцю.

Юрка Трачук

Вельмі паважаны рэдактар! Сардэчна дзякую за надрукаванне на старонках „Нівы" маіх артыкулаў. Нумар „Нівы" з першым маім артыкулам удалося мне купіць у кіёску „Рух". А наступнага (8 нумара) не мог я нідзе дастаць. Прачытаў я свой артыкул у „Ніве" ў клубе УГКТ, дзе вашу газету выпісваюць некалькі гадоў (я запачаткаваў яе выпіску, калі быў старшынёй гуртка УГКТ). У лютым зрабіў я падпіску на вашу газету на ўвесь год і будзе яна цяпер прыходзіць на мой хатні адрас.

Ваша газета вельмі мяне цікавіць у сувязі з пастаянным змяшчэннем у ёй фальклорных матэрыялаў, асабліва народных песень з-пад Гайнаўкі і Бельска, якія не надта розняцца ад песень з маіх родных старон над Бугам. Таксама чытаю вашу літаратурную старонку, пераважна вершы вашых паэтаў. Блізкія мне паэзія Івана Кірызюка і Зосі Сачко. Газета ваша мне блізкая і родная.

Буду вельмі ўдзячны, калі зможаце прыслаць мне нумары „Нівы" за месяцы студзень, люты і сакавік. Колькі гэта будзе каштаваць, я вышлю вам грошы.

У апошні час прачытаў я зборнік вершаў вашага паэта Віктара Шведа. Яго паэзія зразумелая майму сэрцу. Хачу дадаць, што ў цэлым зборніку знайшоў я мо некалькі слоў, якіх не зразумеў. Як відаць, беларуская і ўкраінская мовы з сабой вельмі моцна зродненыя.

Шэсць вершаў В. Шведа пераклаў я на ўкраінскую мову і, па дагавору з аўтарам, вышлю ў друк у „Наша слова".

Жадаю вам усяго добрага, дарагія сябры.

Іван Ігнацюк,
Люблін

Дзякуем сардэчна за непасрэдны і шчыры ліст. Здаецца, што часам павінны вы знайсці хвіліну часу, каб напісаць нам аб розных справах — вашых уласных ды вашага асяроддзя. Нумары „Нівы", якія просіце, пастараемся вам знайсці і выслаць без грошай.

Імпартгумар

ІНШЫ ЧАС

Слесар-водаправодчык зайшоў да мяне ў кватэру і пачаў корпацца ў сваім куфэрку.
— Вось, — падышоў я да яго.
— Што? — падняў слесар галаву.
— Як што? 3 рублі і 62 капейкі.
— За каго вы мяне прымаеце? Дзе кран?
— Там.
Праз некаторы час кран быў адрамантаваны.
— Вось вам чатыры рублі і 12 капеек.
Але слесар, не гледзячы на маю руку, падышоў да кніжнай паліцы.
— Мапасана і Талстога я бяру, добра? — сказаў ён.
— Д-добра, — разгублена адказаў я.
— І гэта шчанё таксама бяру, — ён палажыў за пазуху майго любімага шчанюка.
— А-а-а... — толькі і сказаў я.
— Іншы час, іншыя запатрабаванні! — адказаў мне дзелавіта слесар. — Калі кран пацячэ, клічце. Прывет!
І зачыніў дзверы.
А я ўсё сціскаў у руцэ 4 рублі і 12 капеек.

А. Шаўцоў

РАЦПРАПАНОВА

У адной арганізацыі аб'явілі паход за эканомію часу. Пачалі з уліку кожнай марна патрачанай мінуты. Рэгістрацыя вялася рэгулярна, кнігі запісаў запаўняліся адна за адной.
Загадчык гаспадаркі доўга назіраў за гэтай справай і на адной з вытворчых нарад папрасіў слова:
— Таварышы! Я зрабіў тут папярэднія разлікі і вось што прапаную: давайце замест уліку страт рабочага часу будзем весці дакладны запіс зробленай работы.
Рацпрапанову адобрылі. Так быў зроблены першы ўзнос у фонд эканоміі.

Павел Саковіч

— *Чаго ў спорце не бывае!*

НІЎКА

— *Уваходзьце, у нас дзень адкрытых дзвярэй.*

ДРЭННЫЯ СПРАВЫ

— Ну як, дружа, кавалерскія справы?
— Дрэнь. Дзяўчаты дзядзькам называюць.

3 „Веснiка Задрыпоніі"

СВЕТ ТВАІХ ЗАХАПЛЕННЯЎ

Незвычайнае хобі ў студэнта Лайдакевіча — ён наведвае ўсе лекцыі да адной.

З ВОПЫТУ ДОКТАРА ЗНАХАРУКА

Гены генамі, а сувязі таксама нешта значаць.

МІНІВЕРШЫ

ПАПЛАВОК

Ён меў адметны нораў,
Пабачыў шмат ён рэк,
азёраў,
Сваёй адвагай выхваляўся,
Хоць даць нырца на дно
баяўся.

ЦЫГАРЭТЫ

Яна хвалілася адным:
„Начальству па нутры мой
дым".

Мікола Мінчанка

ЮБІЛЕЙ

Бібліятэкарка Анютка
Юбілей спраўляе хутка:
Гадоў з дзесятак адшугала,
Як... апошні твор чытала.

Сцяпан Крываль

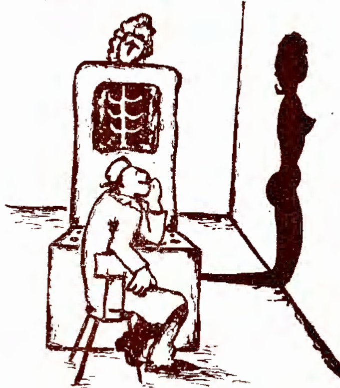
НА БАЛІ

Гапка да начальніка:
— Калі я з вамі танцую, дык зала здаецца мне пустыняй...
Захоплены партнёр мацней абдымае яе і шэпча:
— Чаму?
— Бо вы танцуеце, як вярблюд.

ГУМАР З БАРАДОЮ

ПАЕННЕ

— Напаіў ты каня?
— Напаіў.
— А чаму ж у яго морда сухая?
— А вады не дастаў!

Задрыпісар гнуў сваю лінію — любы вокліч загібаў у пытанне.

На шырокім свеце

— Сэр! Малю, толькі адзін фунт! Я з раніцы нічога не еў.
— Я таксама.
— У такім выпадку, дайце два фунты. І павячэраем разам.

*

Пасварыўшыся з Афандзі, жонка яго пайшла да свайго бацькі. Неўзабаве яна вярнулася і папрасіла прабачэння.
— За тое, што ты пайшла да бацькі, я табе прабачаю, — сказаў Афандзі, — а вось за тое, што вярнулася, — ніколі не прабачу!

*

— Няўжо ты не мог трапіць з такой блізкасці па варотах?
— А ці ж з табой гэтага не здаралася?
— Здаралася, але я яшчэ ні разу не трапляў шайбай у гледача.
— Ну і што? Ён жа разам з усімі прасіў: „Шай-бу! Шай-бу!"

ТУДЫ І НАЗАД

Кастусь успамінае:
— Калі я быў маладым, я не ленаваўся прайсці пешшу пяць вёрст, каб уляпіць аплявуху свайму сапернiку!
— А назад вы таксама ішлі пешшу?
— Не, назад мяне звычайна прывозілі.

Без слоў

АДНА МОЛАДЗЬ

Ідзе стары Іван з клуба. Вось людзі і пытаюць:
— Дзеду, а ці багата народу ў клубе?
— Ды які там народ, — адказвае стары, — адна моладзь!

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе дзяўчат са Спічак змяшчаем песню

Takiemu to dobrze

słowa: M. Łebkowski, S. Werner
muzyka: Zbigniew Ciechan

Do koszar żołnierz szedł przez ulicę,
na skrzyżowaniu stał podoficer.
Sprężyście żołnierz zasalutował...
A co pomyślał? Takie trzy słowa:

Takiemu to dobrze, takiemu to dobrze,
nie staje przed każdym na baczność!
Takiemu to dobrze, takiemu to dobrze,
medalem coraz go odznaczą.
Nikt co chwila go nie pędzi do roboty
i nie biją wciąż na niego siódme poty.
Takiemu to dobrze, takiemu to dobrze,
Takiemu to dobrze, nie to co mnie!

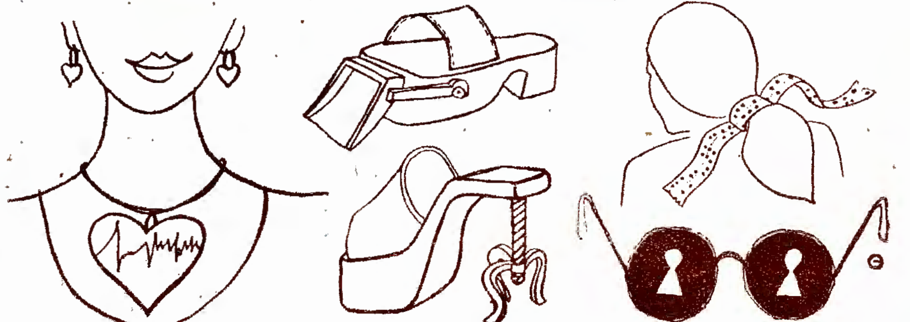
Stał podoficer przy ulic zbiegu
i kaplitana nagle spostrzega.
Honory oddał nasz plutonowy
i taka myśl mu przyszła do głowy:

Takiemu to dobrze, takiemu to dobrze,
kariera się przed nim otwiera!
Takiemu to dobrze, takiemu to dobrze,
przytulna nań czeka kwatera!
Dziewczyn sto go kocha, więc ma w czym wybierać,
bo chce każda mieć za męża oficera.
Takiemu to dobrze,
takiemu to dobrze,
takiemu to dobrze, nie to co mnie!

Wtem czarna wołga się zatrzymała,
samochód przywiózł tu generała.
Zasalutował dziarsko kapitan
i taka myśl mu w głowie zaświta:

Takiemu to dobrze, takiemu dobrze,
szacunek, zaszczyty, powaga...
Takiemu to dobrze, takiemu dobrze,
on rządzi, poleca, wymaga...
lat niemało liczy, a jaki sprężysty!
Jak z opinią jego liczy się minister!
Takiemu to dobrze, takiemu dobrze,
takiemu to dobrze, nie to co mnie!

A gdy generał do domu zmierzał,
ujrzał dziewczynę, a z nią żołnierza.
Spojrzał spod cieżkich, zmęczonych powiek.
A co pomyślał? No... kto odpowie?

MADE IN ZADRYPANKA

КУРЁЗЫ

„ПА ІНСТРУКЦЫІ НАЛЕЖЫЦЦА..."

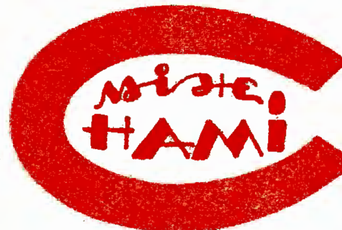
Вядомы савецкі канферансʼе М. Гаркаві з групай артыстаў чакаў на аэрадроме самалёт. Да яго падыйшоў дзяжурны па палётах і спытаў:
— Грамадзянін, а колькі вы важыце?
— Сто сорак кілаграмаў, — адказаў Гаркаві.
— У нас па інструкцыі на чалавека належыцца толькі 85 кілаграмаў.
— Ну, што ж мне рабіць, наце рэжце лішняе, — паказваючы на свой жывот, жартаўліва сказаў Гаркаві.
— Гэтага дзякунства мы сабе не дазволім, а вось за розніцу дапла́ціце як за багаж, — закончыў размову дзяжурны па палётах.

ПРЫКМЕТА

Аб вартасці сваіх твораў Мікалай Гоголь судзіў па ўражаннях людзей, не спрактыкаваных у літаратуры.
„Калі яны рассмяюцца, — гаварыў ён, — то, значыць, ужо сапраўды смешна, калі будуць узрушаны, то значыць, ужо сапраўды зварушліва, таму што яны з тым селі слухаць мяне, каб ні за што не смяяцца, каб нічым не расчульвацца, нічым не захапляцца".

ЗАПІС

Адміністрацыя лонданскага атэля папрасіла французскага гумарыста Сашу Гітры распісацца ў кнізе ганаровых гасцей. Ён прачытаў папярэдні запіс, дзе гаварылася: „Барон дэ Рэзіні са слугой". Ніжэй Гітры напісаў: „Саша Гітры з чамаданам".

Не бíся галавой аб сцяну: працу будаўнікоў трэба паважаць.